

2018 - 2019

AIKATAULUT

Tervetuloa	2
Yhteystiedot	3
Kurssitarjotin	4 - 5
Jaksojärjestys	6 - 7
Etäopetuksen lähitunnit	8
Jaksojen viimeiset opiskelupäivät	9
Koeviikot	10
Kurseista käytetyt lyhenteet	11
Kurssit etä- ja lähiopiskelu	12
Tuntijako Ops 2016	13
Vanhan opetussuunnitelman OPS2004 ja uuden opetussuunnitelman OPS2016 vastaavuudet	14
Kurssivastaavuudet päivälukion kanssa	15

KURSSISISÄLLÖT 16

OPISKELU AIKUISLUKIOSSA

Lukio-opiskelu	47 - 48
Ylioppilastutkinto	49 - 50
Aikuislukion käsitteitä	51 - 54

MUISTA NÄMÄ 55

OPPIKIRJAT 56

LOHJAN LUKION AIKUISLINJA

Tervetuloa aikuislinjalle

Käsissäsi on Lohjan lukion aikuislinjan opinto-opas lukuvuodelle 2018-2019

Opinto-oppaaseen on merkitty kurssitarjotin , jaksojärjestys, jaksojen viimeiset opetuspäivät, etäopetuksen aika-
taulut ja koeviikot. Opinto-oppaassa on myös henkilökunnan yhteystiedot ja kurssisisällöt..

Uusi , vuonna 2016 voimaan tullut opetussuunnitelma on otettu nyt käyttöön myös kolmannella vuositasolla. Van-
han opetussuunnitelman mukaisia kursseja ei ole enää tarjolla.

Opinto-opasta laadittaessa ei ole vielä tiedossa, missä luokissa syksyn opetus pidetään. Väistötilat valmistuvat
vaiheittain syksyn aikana. Aikuislinja siirtyy uusiin väistötiloihin nk. Trallalan kentälle kevätlukukauden alussa.
Tuolloin alkaa myös kolmas jakso. Koska luokkatilat eivät ole vielä tiedossa, niitä ei ole voitu merkitä opinto-
oppaaseen.

Antoisia opiskeluelämyksiä

Kimmo Mikkola
rehtori

Yhteystiedot

Toimisto ja opettajat

rehtori, Kimmo Mikkola	050 523 0709, kimmo.mikkola@lohja.fi	ma-to klo 14-19:40, pe klo 9-15
aikuislinjan toimisto, Marjatta Ollikainen	044 369 1463, marjatta.ollikainen@lohja.fi	ma - to klo 16.40 - 19.40

OPPIAINE		opettaja	yhteystiedot
lähiopetus	etäopetus		
biologia, maantiede	biologia ,maantiede	Huusko Tomi (thuu)	tomi.huusko@edu.lohja.fi
historia, yhteiskuntaoppi	historia	Kervinen Lassi (lker)	lassi.kervinen@edu.lohja.fi
erityisopetus		Kiviniemi Johanna (jkiv)	johanna.kiviniemi@edu.lohja.fi
äidinkieli, S2	äidinkieli	Lehvikko Eija (eleh)	eija.lehvikko@edu.lohja.fi
rehtori,opo, yhteiskuntaoppi	yhteiskuntaoppi	Mikkola Kimmo (kmik)	kimmo.mikkola@lohja.fi,050-5230709
filosofia	filosofia	Nurmi Juha(jnur)	juha.nurmi@edu.lohja.fi
matematiikka,fysiikka,kemia	fysiikka,kemia	Nurmi Olavi(onur)	olavi.nurmi@edu.lohja.fi
matematiikka, fysiikka, kemia, tietotekniikka	matematiikka (lyhyt)	Ollikainen Juha (joll)	juha.ollikainen@edu.lohja.fi
englanti, venäjä	englanti,venäjä	Parviainen Ritva (rpar)	ritva.parviainen@edu.lohja.fi
filosofia, elämänkatsomus-tieto		Saarinen Juhana (jsaa)	juhana.saarinen@edu.lohja.fi
uskonto, psykologia		Salonen Johanna (johs)	johanna.salonen@edu.lohja.fi
ruotsi	ruotsi	Salonen Sari (ssal)	sari.salonen@edu.lohja.fi
uskonto,psykologia	uskonto	Tuomivuo Sari (stuo)	sari.tuomivuo@edu.lohja.fi

Koulun ulko-ovet ovat suljettuna. Soita ulko-ovessa olevaan aikuislinjan puhelinnumeroon – saat ovikoodin. Luokkien ovet ovat lukossa.

Koulu ei vastaa naulakoihin jätetyistä vaatteista ja muista tavaroista. Aikuislinjan opiskelijalla on oikeus ottaa ulkovaatteet mukaansa luokkaan.

Oppaaseen voi tulla muutoksia lukukauden aikana. Muutokset näet koulun ilmoitustaululta ja koulun sivuilla:

<https://peda.net/lohja/lukiokoulutus/lla>.

Kesäjakso

6. JAKSO Kesäjakso 9.8- 29.8. (Huom. Koulua pe 10.8, pe 17.8, mutta ei 24.8)					
15.10- 16.30				ÄI10 ABI	eleh
16.40- 18.00	RUB0	ssal		MAB9 ABI MAA14 ABI	onur joll
18.10- 19.30	ENA0	rpar		RUB9 ABI MAA12	ssal joll
19.40- 21.00	MAB0	joll		ENA9 ABI	rpar

Maanantait ja keskiviikot

Kurssien lyhenteet s.12

ma 3.9. - pe 26.10. Viimeinen opetuspäivä ke 10.10					
klo	1. vuositaso		2. vuositaso		3. vuositaso
1. JAKSO	3.9. - 26.10		<i>Jakson viimeinen opetuspäivä 10.10.</i>		
16.40 - 18.00	BI1 etä	thuu	HI3	lker	MAB7 joll
18.10 - 19.30	MAY1 L ja P	onur	ENA4	rpar	RUB8 ssal
19.40	HI1 etä	lker	FY5	joll	
-	RUB1	ssal	MAB4etä	joll	KE4 onur
21.00			HI5	lker	
			VEB34	rpar	
2. JAKSO	29.10. - 14.12.		<i>Jakson viimeinen opetuspäivä 4.12.</i>		
16.40 - 18.00	KE1	onur	YH4	lker	MAB8 joll
18.10 - 19.30	YH1etä	kmik	ENA4etä	rpar	
19.40	MAY1LPetä	joll	ENA5	rpar	BI4 thuu
21.00	MAA2	onur	YH2etä	lker	
	RUB1etä	ssal	MAB5etä	joll	GE3 thuu
			VEB35	rpar	
3. JAKSO	7.1. - 27.2.		<i>Jakson viimeinen opetuspäivä 12.2.</i>		
16.40 - 18.00	YH1	kmik	ENA6	rpar	MAA13 joll MAA14 joll
18.10 - 19.30	GE1etä	thuu	HI6	lker	
19.40 - 21.00	MAA3	onur	RUB5	ssal	GE4 thuu
	MAB2	joll	ENA5etä	rpar	
	RUB2	ssal			MAB9 onur BI5 thuu
4. JAKSO	28.2. - 12.4.		<i>Jakson viimeinen opetuspäivä 5.4.</i>		
16.40 - 18.00	BI 1	thuu	AT4	joll	
18.10 - 19.30	VEB35	rpar	HI2	lker	
19.40	MAA4	onur	YH2	lker	
21.00	MAB3	joll	ENA7	rpar	
	RUB2etä	ssal	BI2	thuu	
	GE1	thuu	RUB5etä	ssal	
	MAB2 etä	joll	FY7	onur	
			HI4	lker	
5. JAKSO	15.4. - 31.5.		<i>Jakson viimeinen opetuspäivä 24.5.</i>		
16.40 - 18.00	ENA11	rpar	MAB6etä	joll	
18.10 - 19.30	MAA11	onur	GE2	thuu	
19.40 - 21.00	HI1	lker	VEB36	rpar	
	MAA5	onur	HI2etä	lker	
	MAB3etä	joll	RUB7	ssal	
	RUB3	ssal	BI3	thuu	
	KE2	joll	YH3	lker	

Jakso = 23 työpäivää + 6 koepäivää (K1...K6). Koepäivinä ei ole opetusta.

Tiistait ja torstait

Kurssien lyhenteet

s.12

klo	1. vuositaso		2. vuositaso		3. vuositaso	
1. JAKSO	3.9. - 26.10		<i>Jakson viimeinen opetuspäivä 10.10.</i>			
16.40	PS1	stuo	UE2	johs	ENA12	rpar
-			ET2	jsaa		
-			KE2	joll		
18.00			RUB3etä	ssal		
18.10 -	ÄI1etä	eleh	MAA6	joll	FI3	jsaa
19.30	ENA1	rpar	PS2	johs	RUB6	ssal
19.40 -	AT1	joll	ÄI3	eleh		
21.00						
2. JAKSO	29.10. - 14.12.		<i>Jakson viimeinen opetuspäivä 4.12.</i>			
16.40 -	FI1	jnur	S21 ja S24	eleh	AT3	joll
18.00			FY6	onur	PS4	john
18.10	ENA2	rpar	MAB4	onur	ÄI5	eleh
-			MAA7	joll	UE5	johs
19.30					ET5	jsaa
19.40 -	AT2	joll	ÄI4etä	eleh	FI4	jsaa
21.00	FY1	onur	RUB4	ssal	ENA10	rpar
3. JAKSO	7.1. - 27.2.		<i>Jakson viimeinen opetuspäivä 12.2.</i>			
16.40	UE1etä	stuo	S22 ja S25	eleh	PS5	johs
-	Fy2	joll	KE3	onur	ENA13	rpar
18.00			RUB4etä	ssal		
18.10	ÄI1	eleh	MAA8	joll	RUB11	ssal
-	ENA1etä	rpar	MAB5	onur	UE6	johs
19.30					ET6	sjsaa
19.40	FI1etä	jnur	FY8	joll	ÄI10	eleh
- 21.00			RUB6	ssal	KE5	onur
4. JAKSO	28.2. - 12.4.		<i>Jakson viimeinen opetuspäivä 5.4.</i>			
16.40	ENA3	rpar	S23 ja S26	eleh		
- 18.00	FY3	joll	PS3	johs		
18.10	ÄI2etä	eleh	UE3	johs		
-	RUB12	ssal	ET3	jsaa		
-			MAA9	joll		
19.30			MAB6	onur		
19.40	ENA2etä	rpar	ÄI5etä	eleh		
-	UE1	stuo	RUB10	ssal		
21.00	ET1	jsaa				
5. JAKSO	15.4. - 31.5.		<i>Jakson viimeinen opetuspäivä 24.5.</i>			
16.40 -	ENA3etä	rpar	ÄI4	eleh		
18.00	FY4	joll				
18.10	KE1etä	onur	FI2	jsaa		
-	ÄI2	eleh	MAA10	joll		
19.30			ENA6etä	rpar		
19.40	FY1etä	onur	ÄI3etä	eleh		
-			UE4	stuo		
-			ET4	jsaa		
21.00			ENA8	rpar		

Jakso = 23 työpäivää + 6 koepäivää (K1...K6). Koepäivinä ei ole opetusta.

JAKSO 6 Kesäjakso	JAKSO 1	JAKSO 2
9.8. to 1	3.9. ma 1	29.10. ma 1
10.8. pe 2 (koulua)	4.9. ti 1	30.10. ti 1
11-12.8. la-su	5.9. ke 2	31.10. ke 2
13.8. ma 3	6.9. to 2	1.11. to 2
14.8. ti 4	7.9. pe rästitentti	2.11. pe
15.8. ke 5	8-9.9. la-su	3-4.11 la-su
16.8. to 6	10.9. ma 3	5.11. ma 3
17.8. pe 7 (koulua)	11.9. ti 3	6.11. ti 3
18-19.8. la-su	12.9. ke 4	7.11. ke 4
20.8. ma 8	13.9. to 4	8.11. to 4
21.8. ti 9	14.9. pe	9.11. pe rästitentti
22.8. ke 10	15-16.9. la-su	10-11. la-su
23.8. to 11	17.9. ma 5 yo äi	12.11. ma 5
24.8. pe (Ei koulua!)	18.9. ti 5	13.11. ti 5
25-26.8. la-su	19.9. ke 6 yo pitkä kieli	14.11. ke 6
27.8. ma 12	20.9. to 6	15.11. to 6
28.8. ti 13	21.9. pe yo reaali 1	16.11. pe
29.8. ke 14	22-23.9. la-su	17-18.11 la-su
30.8. to infot	24.9. ma 7 yo kieli lyhyt	19.11. ma 7
	25.9. ti 7 yo äi, S2	20.11. ti 7
	26.9. ke 8	21.11. ke 8
	27.9. to 8 yo ruotsi	22.11. to 8
	28.9. pe yo reaali 2	23.11. pe
	29-30.9. la-su	24.-25.11. la-su
	1.10. ma 9 yo matemat	26.11. ma 9
	2.10. ti 9	27.11. ti 9
	3.10. ke 10	28.11. ke 10
	4.10. to 10	29.11. to 10
	5.10. pe	pe 30.11. koulupäivä ti/to 11
	6-7. 10 la-su	1-2.12. la-su
	8.10. ma 11	3.12. ma 11
	9.10. ti 11	4.12. ti 12
	10.10. ke 12	5.12. ke koe 1
	11.10. to koe 1	6.12. itsenäisyys
	12.10. pe	7.12. pe
	13-14. la-su vko 42 loma	8-9.12 la-su
	22.10. ma koe 2	10.12. ma koe 2
	23.10. ti koe 3	11.12. ti koe 3
	24.10. ke koe 4	12.12. ke koe 4
	25.10. to koe 5	13.12. to koe 5
	26.10. pe koe 6	14.12. pe koe 6
	27.-28.10 la-su	15-16.12 la-su

Jatkuu seuraavalla sivulla...

Jakso = 23 työpäivää + 6 koepäivää (K1...K6). Koepäivinä ei ole opetusta.

JAKSO 3	JAKSO 4	JAKSO 5
7.1. ma 1	28.2. to 1	15.4. ma 1
8.1. ti 1	pe 1.3. koulupäivä ma/ke 1	16.4. ti 1
9.1. ke 2	2-3.3. la-su	17.4. ke 2
10.1. to 2	4.3. ma 2	18.4. to kiirastorstai
pe 11.1. koulupäivä 3 ti/to	5.3. ti 2	19.4. pitkäperjantai
12-13.1. la-su	6.3. ke 3	20-21. la-su
14.1. ma 3	7.3. to 3	22.4. ma pääsiäinen
15.1. ti 4	8.3. pe rästitentti	23.4. ti 2
16.1. ke 4	9-10.3. la-su	24.4. ke 3
17.1. to 5	11.3. ma 4	25.4. to 3
18.1. pe	12.3. ti 4 yo äi, S2	pe 26.4. koulupäivä pe ti/to 4
19-20.1. la-su	13.3. ke 5	27-28.4. la-su
21.1. ma 5	14.3. to 5 yo kieli lyhyt	29.4. ma 4
22.1. ti 6	15.3. pe yo reaali 1	30.4. ti vappuaatto
23.1. ke 6	16-17.3. la-su	1.5. ke vappu
24.1. to 7	18.3. ma 6 yo kieli ruotsi	2.5. to to 5
25.1. pe rästitentti	19.3. ti 6	pe 3.5. koulupäivä ma/ke 5
26-27.1. la-su	20.3. ke 7 yo kieli pitkä	4-5.5 la-su
28.1. ma 7	21.3. to 7	6.5. ma 6
29.1. ti 8	22.3. pe yo äi	7.5. ti 6
30.1. ke 8	23-24.3. la-su	8.5. ke 7
31.1. to 9	25.3. ma 8	9.5. to 7
1.2. pe	26.3. ti 8 yo matem.	10.5. pe rästitentti
2-3.2. la-su	27.3. ke 9	11-12.5. la-su
4.2. ma 9	28.3. to 9 yo reaali 2	13.5. ma 8
5.2. ti 10	29.3. pe	14.5. ti 8
6.2. ke 10	30-31.3. la-su	15.5. ke 9 yleisinfo
7.2. to 11	1.4. ma 10	16.5. to 9
8.2. pe	2.4. ti 10	17.5. pe
9-10.2. la-su	3.4. ke 11	18.-19.5 la-su
11.2. ma 11	4.4. to 11	20.5. ma 10
12.2. ti 12	pe 5.4. koulupäivä 12	21.5 ti 10
13.2. ke koe 1	6-7.4. la-su	22.5. ke 11
14.2. to koe 2	8.4. ma koe 1	23.5. to 11
15.2. pe koe 3	9.4. ti koe 2	pe 24.5 koulupäivä 12
16-17.2. la-su	10.4. ke koe 3	25-26.5. la-su
viikko 8 talviloma	11.4. to koe 4	27.5. ma koe 1
25.2. ma koe 4	12.4. pe koe 5	28.5. ti koe 2
26.2. ti koe 5	13-14.4. la-su	29.5. ke koe 3
27.2. ke koe 6		30.5. to helatorstai
		31.5. pe koe 4
		1.6. la YO-juhla

ETÄOPETUKSEN LÄHITUNNIT

Opettajat ottavat oppilaita vastaan työhuoneessa 2. krs opettajien työtilassa. Vastaanottoajoista (1 h/viikko) sovitaan ensimmäisen tapaamisen yhteydessä.

1. JAKSO Ilmoita aina opettajalle, jos et pääse kurssin ensimmäiselle tunnille

	kurssi	opettaja / luokka	klo	lähipäivät			vastaanotto
1. vuositaso	BI1	thuu	16.40-18	ma 3.9.	ma 17.9.	ma 1.10	
	HI1	lker	18.10-19.30	ma 3.9.	ma 17.9.	ma 1.10	
	ÄI1	eleh	18.10-19.30	ti 4.9.	ti 18.9	ti 2.10	
2.vuositaso	MAB4	joll	19.40-21	ma 3.9	ma 17.9	ma 1.10	
	RUB3	ssal	16.40-18	ti 4.9	ti 18.9	ti 2.10	

2. JAKSO Ilmoita aina opettajalle, jos et pääse kurssin ensimmäiselle tunnille

	kurssi	opettaja/luokka	klo	lähipäivät			vastaanotto
1. vuositaso	YH1	knmik	16.40-18	ma 29.10	ma 12.11	ma 26.11	
	MAY1	joll	18.10-19.30	ma 29.10	ma 12.11.	ma 26.11	
2.vuositaso	RUB1	ssal	19.40-21	ma 29.10	ma 12.11.	ma 26.11	
	ENA4	rpar	16.40-21	ma 29.10	ma 12.11.	ma 26.11	
2. vuositaso	YH2	lker	18.10-19.30	ma 29.0	ma 12.11	ma 26.11	
	MAB5	joll	19.40-21	ma 29.10	ma 12.11.	ma 26.11	
	ÄI4	eleh	19.40-21	ti 30.10.	ti 13.11.	ti 27.11	

3. Ilmoita aina opettajalle, jos et pääse kurssin ensimmäiselle tunnille

	kurssi	opettaja/luokka	klo	lähipäivät			vastaanotto
1. vuositaso	GE1	thuu	16.40-18	ma 7.1.	ma 21.1.	ma 4.2.	
	UE1	stuo	16.40-18	ti 8.1.	ti 22.1.	ti 5.2.	
	ENA1	rpar	18.10-19.30	ti 8.1.	ti 22.1.	ti 5.2.	
	FI1	jnur	19.40-21	ti 8.1.	ti 22.1.	ti 5.2.	
2. vuositaso	ENA5	rpar	18.10-19.30	ma 7.1.	ma 21.1.	ma 4.2.	
	RUB4	ssal	16.40-18	ti 8.1.	ti 22.1.	ti 5.2.	

4. JAKSO Ilmoita aina opettajalle, jos et pääse kurssin ensimmäiselle tunnille

	kurssi	opettaja/luokka	klo	lähipäivät			vastaanotto
1. vuositaso							
	RUB2	ssal	18.10-19.30	ma 4.3.	ma 18.3.	ma 1.4.	
	MAB2	joll	19.40-21	ma 4.3.	ma 18.3.	ma 1.4.	
	ÄI2	eleh	18.10-19.30	ti 5.3.	ti 19.3.	ti 2.4.	
	ENA2	rpar	19.40-21	ti 5.3.	ti 19.3.	ti 2.4.	
2. vuositaso							
	RUB5	ssal	19.40-21	ma 4.3.	ma 18.3.	ma 1.4.	
	ÄI5	eleh	19.40-21	ti 5.3.	ti 19.3.	ti 2.4.	

16.4- 1.6. Ilmoita aina opettajalle, jos et pääse kurssin ensimmäiselle tunnille

	kurssi	opettaja/luokka	klo	lähipäivät			vastaanotto
1. vuositaso	MAB3	joll	18.10-19.30	ma 15.4.	ma 29.4.	ma 13.5	
	ENA3	rpar	16.40-18	ti 16.4.	to 2.5.	ti 14.5.	
	KE1	onur	18.10-19.30	ti 16.4.	to 2.5.	ti 14.5.	
	FY1	onur	19.40-21	ti 16.4.	to 2.5.	ti 14.5.	
2.vuositaso	MAB6	joll	16.40-18	ma 15.4	ma 29.4.	ma 13.5.	
	HI2	lker	18.10-19.30	ma 15.4.	ma 29.4.	ma 13.5.	
	ENA6	rpar	18.10-19.30	ti 16.4.	to 2.5.	ti 14.5.	
	ÄI3	eleh	19.30-21	ti 16.4.	to 2.5.	ti 14.5.	

Jaksojen viimeiset opetuspäivät

	1 vuositaso	2 vuositaso	3 vuositaso

1. JAKSO ke 10.10

16.40 – 17.20			HI3	MAB7
17.20 – 18.00		PS1	UE2,ET2, KE2	ENAT2
18.10 – 18.50		MAYL JAP	ENA4,FY5	RUB18
18.50 – 19.30		ENA1	MAA6, PS2	FI3, RUB6
19.40 – 20.20		RUB1	VEB34, HI5	KE4
20.20 – 21.00		AT1	ÄI3	

2. JAKSO ti 4.12.

16.40 – 17.20		KE1	YH4	MAB8
17.20 – 18.00		FI1	S21 ja 4, FY6	AT3,PS4
18.10 – 18.50		MAA2	ENA5	BI4
18.50 – 19.30		ENA2	MAB4,MAA7	ÄI5,UE5,ET5
19.40 – 20.20			VEB35	GE3
20.20 – 21.00		AT2,FY1	RUB4	FI4,ENA10

3. JAKSO ti 12.2.

16.40 – 17.20		YH1	ENA6,HI6	MAA14,MAA13
17.20 – 18.00		FY2	S22 ja 5, KE3	PS5, ENA13
18.10 – 18.50		MAA3, MAB2	RUB5,	GE4
18.50 – 19.30		AI1	MAA8,MAB5	RUB11, UE6, ET6
19.40 – 20.20		RUB2		MAB9,BI5
20.20 – 21.00			FY8,RUB6	ÄI10, KE5

4. JAKSO pe 5.4.

16.40 – 17.20		BI1	AT4,HI2	
17.20 – 18.00		ENA3,FY3	S23 ja 6,PS3	
18.10 – 18.50		MAA4,MAB3	YH2,BI2, ENA7	
18.50 – 19.30		RUB12,	UE3,ET3, MAA9,MAB6	
19.40 – 20.20		GE1	FY7,HI4	
20.20 – 21.00		UE1,ET1	RUB10	

5. JAKSO pe 24.5.

16.40 – 17.20		ENA11,MAA1,HI1	GE2	
17.20 – 18.00		FY4	ÄI4	
18.10 – 18.50		MAA5,	RUB7	
18.50 – 19.30		AI2	FI2,MAA10	
19.40 – 20.20		RUB3,KE2	BI3,YH3	
20.20 – 21.00			UE4,ET4, ENA8	

KOEVIIKOT

Koejärjestelyihin voi tulla muutoksia – tarkista koeajat ilmoitustaululta koejakson edellä.

Kokeet ovat yleensä juhlasalissa klo 16.40 – 20.00, ellei muuta ilmoiteta. Poistua saa aikaisintaan klo 17.40.

Ne opiskelijat, joilla on kaksi koetta samana päivänä, voivat jatkaa klo 21.00 asti. (Asiasta on ilmoitettava toimistosta saatavalla lomakkeella).

Kokeiden palautus sovitaan opettajan kanssa kurssin aikana.

	1. vuositaso	etäkurssi	2. vuositaso	etäkurssi	3. vuositaso	etäkurssi

1. JAKSO to 11.10- pe 26.10

	to 11.10		BI1	HI3		MAB7	
	ma 22.10	PS1		UE2,ET2, KE2	RUB3	ENA12	
	ti 23.10	MAY1	HI1	ENA4,FY5		RUB18	
	ke 24.10	ENA1	ÄI1	MAA6,PS2		FI3,RUB6	
	to 25.10	RUB1		VEB34, HI5	MAB4	KE4	
	pe 26.10	AT1		ÄI3			

2. JAKSO ke 5.12.- pe14.12

	ke 5.12	KE1	YH1	YH4	ENA4	MAB8	
	ma 10.12	FI1		S21 ja 4, FY6		AT3,PS4	
	ti 11.12	MAA2	MAY1	ENA5	YH2	BI4	
	ke 12.12.	ENA2		MAA7,MAB4		ÄI5,UE5,ET5	
	to 13.12.		RUB1	VEB35	MAB5	GE3	
	pe 14.12.	AT2,FY1		RUB4	ÄI4	FI4,ENA10	

3. JAKSO ke 13.2- ke 27.2

	ke 13.2.	YH1	GE1	ENA6,HI6		MAA14, MAA13	
	to 14.2.	FY2	UE1	S22 ja 5, KE3	RUB4	PS5,ENA13	
	pe 15.2.	MAA3,MAB2		RUB5,	ENA5	GE4	
	ma 25.2.	ÄI1	ENA1	MAA8,MAB5		RUB11,UE6,ET6	
	ti 26.2.	RUB2				MAB9,BI5	
	ke 27.2.		FI1	FY8,RUB6		ÄI10,KE5	

4. JAKSO ma 8.4 – pe 12.4.

	ma 8.4.	ENA3,FY3		S23 ja s26,PS3,HI2,AT4			
	ti 9.4.	MAA4,MAB3	RUB2	YH,BI2, ENA7			
	ke 10.4.	BI1 , RUB12	ÄI2	UE3,ET3,MAA9,MAB6			
	to 11.4.	GE1, VEB35	MAB2	FY7,ENA7, HI4	RUB5		
	pe 12.4.	UE1,ET1	ENA2	RUB10	ÄI5		

5.jakso ma 27.5 – pe 31.5.

	ma 27.5	MAA5, HI1	MAB3	RUB7,GE2	HI2		
	ti 28.5.	ÄI2, FY4	KE1	FI2, ÄI4, MAA10	ENA6		
	ke 29.5.	RUB3,KE2,ENA11,MAA11		BI3,YH3, VEB36	MAB6		
	pe 31.5.		ENA3,FY1	UE4,ET4,ENA8	ÄI3		

Rästitentit ovat perjantaina klo 16.40 - 20.00
Jos on myönnetty lisäaika, niin 16.40 - 21.00.

Rästikuoria saa toimiston edessä olevasta kaapista.

Tentistä on sovittava opettajan kanssa viimeistään viikkoa ennen koetta. Tarvittaessa opettaja voi antaa opiskelijalle luvan suorittaa koe vastaavan kurssin lähi-/etäryhmän kokeessa.

Espanjan, italian, latinan ja venäjän B3 kurssien vastaavuudet samoin kuin saksan B3 kurssit.

KURSSEISTA KÄYTETYT LYHENTEET

AT	=	tietotekniikka
BI	=	biologia
ENA	=	englanti (pitkä)
ENB	=	englanti (keskipitkä)
ENP	=	englannin peruskurssi
EAB3	=	espanja (lyhyt)
ET	=	elämäkatsomustieto
FI	=	filosofia
FY	=	fysiikka
GE	=	maantiede
HI	=	historia
IAB3	=	italia (lyhyt)
KE	=	kemia
LAB3	=	latina (lyhyt)
MAA	=	matematiikka (pitkä)
MAB	=	matematiikka (lyhyt)
MAP	=	matematiikan peruskurssi
MAY	=	pitkän ja lyhyen matematiikan yhteinen kurssi

OP	=	opinto-ohjaus
PS	=	psykologia
RAB3	=	ranska (lyhyt)
RUA	=	ruotsi (pitkä)
RUB	=	RUB1 ruotsi (keskipitkä)
RUP	=	ruotsin peruskurssi
SAB3	=	saksa (lyhyt)
TÄ	=	tähtitiede
UE	=	uskonto
VEB3	=	venäjä (lyhyt)
YH	=	yhteiskuntaoppi
ÄI	=	äidinkieli ja kirjallisuus
ops	=	opetussuunnitelma

esim. kurssilyhenne **ENA3** = englanti (pitkä), kolmas kurssi

Kurssien arvostelu

Kurssiarvostelussa käytetään numeroarvostelua 4-10, jos ei erikseen mainita muuta.

Jaksotodistuksessa käytettäviä lyhenteitä, S = hyväksytysti suoritettu kurssi, K=keskeytynyt kurssi, E = ei osallistunut kokeeseen,

O = opiskeltu kurssi, mutta hyväksytyin syin poissa kokeesta

Opettaja poistaa ylimääräiset nimet arvostelulistasta.

KURSSIT MERKITY KURSSINUMEROIN VUOSITASOJEN ERI JAKSOILLE.

KURSSIT – ETÄOPISKELU

		1. vuositaso					2. vuositaso					3. vuositaso			
		1. jakso	2. jakso	3. jakso	4. jakso	5. jakso	1. jakso	2. jakso	3. jakso	4. jakso	5. jakso	1. jakso	2. jakso	3. jakso	4. jakso
Biologia	BI	1													
Englanti	ENA			1	2	3		4	5	6					
Filosofia	FI			1											
Fysiikka	FY					1									
Historia	HI	1								2					
Kemia	KE					1									
Maantiede	GE			1											
Matematiikka	MAY/MAB		1		2	3	4	5		6					
Ruotsi	RUB		1		2		3		4	5					
Suomi toisena kielenä	S2														
Uskonto	UE			1											
Yhteiskuntaoppi	YH		1					2							
Äidinkieli ja kirjallisuus	ÄI	1			2			4		5	3				

KURSSIT - LÄHIOPISKELU

		1. vuositaso uusi OPS					2. vuositaso vanha OPS					3. vuositaso vanha OPS		
		1. jakso	2. jakso	3. jakso	4. jakso	5. jakso	1. jakso	2. jakso	3. jakso	4. jakso	5. jakso	1. jakso	2. jakso	3. jakso
Biologia					1					2	3		4	5
Elämäntutkimus-					1		2			3	4		5	6
Englanti		1	2		3	11	4	5	6	7	8	12	10	13
Filosofia			1								2	3	4	
Fysiikka			1	2	3	4	5	6	8	7				
Historia						1	3,5		6	2,4				
Kemia			1			2	2		3			4		5
Maantiede					1						2		3	4
Lyhyt matem.		1		2	3			4	5	6		7	8	9
Pitkä matem.		1	2	3	4	5,11	6	7	8	9	10			13,14
Psykologia		1					2			3			4	5
Ruotsi		1		2	12	3		4	5,6	10	7	6,18		11
Tietotekniikka		1	2							4			3	
Uskonto					1		2			3	4		5	6
Venäjä								4		5	6			
Yhteiskunta-oppi				1				4		2	3			
Äidinkieli ja kirjallisuus				1		2	3				4		5	10
Suomi toisena kielenä		1	2	3				4	5	6				

A-kielessä on kuusi (6) pakollista kurssia, B1-kielessä viisi (5).

TUNTIJAKO – OPS 2016

OPPIAINE TAI AINERYHMÄ	PAKOLLISET KURSSIT	SYVENTÄVÄT VALTAKUNNALLISET	KOULU- KOHTAISET SYVENTÄ- VÄT
KIELI- JA KOMMUNIKAATIO- OPINNOT			
ÄIDINKIELI - JA KIRJALLISUUS	5	4	1
S2	5	4	
A-KIELI (Englanti)	6	2	6
B-kieli (Ruotsi)	5	2	7
B2-kielet		8	
B3-kielet		8	
MATEMATIIKKA			
yhteinen ainekokonaisuus	1		
pitkä	9	3	2
lyhyt	5	2	2
LUONNONTIETEELLISET OPINNOT	5	(valittava väh. viisi)	
fysiikka	1-2	5	1
kemia	1-2	3	
biologia	1-2	3	3
maantiede	1-2	2	3
HUMANISTISYHTEISKUNNALLISET			
uskonto/elämäkatsomustiet	1	5	
historia	2	4	
yhteiskuntaoppi	2	2	
filosofia	1	3	
psykologia		5	
Teemaopinnot		1	
Tietojen käsittely			4
YHTEENSÄ VÄHINTÄÄN	44		

Tukiopetusta järjestetään tarvittaessa.

Opiskelijan kokonaiskurssimäärä yhteensä vähintään 44. Alle 18-vuotiaana lukio-opinnot aloittaneella 48.

A -kieli vastaa ala-asteelta alkanutta kieltä

B1 -kieli vastaa yläasteelta alkanutta yhteistä kieltä

B2 -kieli vastaa yläasteelta alkanutta valinnaista kieltä

B3 -kieli vastaa lukiossa alkanutta valinnaista kieltä

Vanhan opetussuunnitelman ja uuden opetussuunnitelman vastaavuudet

ENGLANTI A	VANHA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
	UUSI	1	2	6	4	3	5				11	12	10	9	13
RUOTSI B	VANHA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	12	13		
	UUSI	1	2	3	4	5	6	7	12		18	19	11		
ÄIDINKIELI	VANHA	1	2	3	4	5		6	7						
	UUSI	1	3	4	5	2(x)		10	7					(x lisänäyttöjä)	
S2	VANHA	1	2	3	4	5	6								
	UUSI	1	2	4	5	3	6								
MAB	VANHA		1	2	3	4	5	6	7	8	9				
	UUSI	MAY1	2	3	4	7	5		6		9	8			
MAA	VANHA		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	UUSI	MAY1	2	3	5	4	10	6	8	7	9	11	12	13	14
KE	VANHA	1	2	3	4	5									
	UUSI	1	2	3	4	5									
FYSIIKKA	VANHA	1	2	3	4	5	6	7	8						
	UUSI	1	2	5	4		3	6	7	8					
HISTORIA	VANHA	1	2	3	4	5	6								
	UUSI	4	3	2	1	5	6								
YH	VANHA	1	2	3	4										
	UUSI	1	2	4	3										
BIOLOGIA	VANHA	1	2	3	4	5									
	UUSI	1	3	2	4	5									
MAANTIEDE	VANHA		1	2	4										
	UUSI	1	2	3	4										
USKONTO	VANHA	1	2	4	5		3								
	UUSI	1	2	3	4	5									
ET	VANHA	1	2	3	4	5									
	UUSI	1	2	3	4	5									
FILOSOFIA	VANHA	1	2	4	3										
	UUSI	1	2	3	4										
PSYKOLOGIA	VANHA	1	2	3	4	5									
	UUSI	1	2	3	4	5									

Vastaavuudet: Lohjan Yhteislyseon lukio / Aikuislinja – OPS2016

Nuoret	Aikuiset
ÄIDINKIELI	
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
ei vast.	10
BIOLOGIA	
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
7	6
9	7
10	8
ENGLANTI	
12	0
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
14	12
ei vast.	13

Nuoret	Aikuiset
FYSIIKKA	
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
10	8
HISTORIA	
1	1
3	2
2	3
4	4
5	5
6	6
MAANTIEDE	
1	1
2	2
3	3
4	4
7	5
8	6
10	7
RUOTSI	
12	0
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
15	11 ja 19
ei vast.	12

Nuoret	Aikuiset
MAA	
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14 tai 15	14
MAB	
10	0
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9

Muissa oppiaineis-
sa
kurssit vastaavat
toisiaan.

KURSSIT – UUSI OPS2016

Äidinkieli ja kirjallisuus.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

- oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun
- tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa
- tekstien moniäänisyys
- proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen
- ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI2)

- kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa
- kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus
- suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus
- kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä
- kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

- kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus
- monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi
- monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa
- kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen näkökulmasta

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

- vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot

- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys
- sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki
- kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja
- argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu

5. Teksti ja konteksti (ÄI5)

- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa
- tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoon tyylin näkökulmasta
- suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia
- kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, esse

Valtakunnalliset syventävät kurssit

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (ÄI6)

- ajankohtaisia kielen ja kulttuurin ilmiötä, esimerkiksi kielen ja tekstien muuttuminen digitaalisissa ympäristöissä, kieli ja identiteetti
- monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva, kuvat
- kertomukset ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa ja muussa kulttuurissa, intertekstuaalisuus, kuten myytit ja klassikot nykykulttuurissa
- nykysteosten käsittelyä, puhe- ja kirjoitustehtäviä kurssin teemoista sekä kielenhuoltoon
- dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, myös verkossa

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (ÄI7)

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi
- kielellinen ja ei-kielellinen viestintä
- arjen vuorovaikutustilanteet
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat sekä argumentointitaidot niissä
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (ÄI8)

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen
- tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielenhuoltoon
- kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta
- mediatekstien tuottamista ja analyysia

9. Lukutaitojen syventäminen (ÄI9)

- tekstitiedon ja -analyysin syventäminen, kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median käsitteiden käyttö tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa
- fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista
- tekstikokonaisuuksien lukeminen, esimerkiksi esseiden, romaanien, novellien, tietokirjojen ja oppiaineen alaan kuuluvien tietotekstien lukeminen

Koulukohtaiset syventävät kurssit

10. Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi (ÄI10)

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely
- fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista
- kieliopin perusasioiden ja oikeakielisyyssääntöjen kertaamista

Kurssin arviointi: Suoritusmerkintä (S)

5.3.3 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärä

Pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (S21)

- lukion opiskelukulttuuri ja suomen kielen opiskelutekniikka sekä lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitoja puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit (kertovat, kuvaavat, ohjaavat ja pohtivat tekstit) sekä erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, kirjoitusprosessi ja lukustrategiat
- erilaiset vuorovaikutustilanteet ja niissä kommunikointiin tarvittavaa sanastoa
- yleiskielen ja puhekielen eroavaisuuksia, kielen rekisterit ja erilaiset kielimuodot, suomen kielen sananmuodostuskeinot
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- suomen kielen keskeisten rakenteiden kertaus
- virke, lause, sanaluokat, verbi, predikaatti, aikamuodot, tapaluokat

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (S22)

- kielen, vuorovaikutuksen, kirjallisuuden, kulttuurin ja median merkitys
- eri tekstilajien hallinnan syventäminen
- lauseen rakenne (subjekti, predikaatti, objekti, kongruenssi) ja lausetyypit sekä erilaisten lauseiden tehtävät
- suomen kielen vertailu omaan äidinkieleen ja muihin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys
- suomen kielen ominaispiirteet, kielen vaihtelu ja kielen kuvallisuus
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa rektio, lauseiden ja kappaleiden sidosteisuus
- aineiston pohjalta kirjoittaminen ja kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- kuullun ymmärtämisen ja oman viestimisen harjoittelua
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi sekä palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelua

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (S23)

Keskeiset sisällöt

- yleiskuva suomalaisesta kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista
- kaunokirjallisuuden lajit ja niiden ominaispiirteitä
- kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kirjallisuudessa
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta suullisesti ja kirjallisesti
- suomalaisen kirjallisuuden keskeinen teos
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen ja -ilmiöiden näkökulmasta
- viestien tulkitsemista ja tuottamista
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa pronominit, konjunktiot

4. Tekstit ja vaikuttaminen (S24)

- kantaa ottavat tekstit, argumentaatio ja retoriikka
- asiatekstin analysointi- ja tulkintaharjoituksia, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, esimerkiksi virallinen ja epävirallinen viestintä, käsitteellinen ja konkreettinen kielenkäyttö ja lukion eri oppiaineiden kielenkäyttötapoja
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- argumentoinnin keinot ja retoriset keinot, huumori, vaikuttaminen arjen vuorovaikutussuhteissa
- kaunokirjallisuus ja media (myös sosiaalinen media) vaikuttajana
- perustelemisen harjoittelemista sekä suullisesti että kirjallisesti
- ryhmäkeskustelutehtäviä sekä muita kommunikointiharjoituksia
- sananvapaus, sensuuri, tekijänoikeudet
- nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tarkastelua, rektio

5. Teksti ja konteksti (S25)

- tyylin aineksien vaikutus tekstiin
- abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön sekä yleiskielen ja puhekielen erot
- tietokirjallisuus, etenkin essee, verkkotekstit ja multimodaaliset tekstilajit
- eläytyvää kirjoittamista ja kirjoittamista kirjallisuuden pohjalta
- kielenhuoltoa erityisesti tyylin näkökulmasta
- suullinen esitys, esimerkiksi esitelmä, puheenvuoro, draama, paneeli, keskustelu
- kielitilanteiden vaihtelu ja puheen variaatio

Valtakunnalliset syventävät kurssit

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (S26)

- tekstien ajankohtaiset lajit ja mediatekstit
- kertomukset mediassa, elokuvissa ja tv-sarjoissa (myytit, klassikot, tarinallistaminen)
- kielenhuollon kertausta, sanaston laajentamista ja vaikeita kielen rakenteita
- luetun ymmärtämistä, tekstien selittämistä, kirjoitelmia
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden harjoittelua
- suomalaista nykykirjallisuutta, kuten novelleja, lyhytproosaa, runoja, romaanikatkelmia sekä kokonaisteos

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (S27)

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta ja arviointi
- suomen puhekielen erityispiirteitä ja kielioppia
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja käytänteet
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- erilaiset asiointitilanteet
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista ja kansainvälistä puhe-kulttuuria
- kielen lausetason perusrakenteet, peruslauseen jäsenet ja suomen kielelle ominaiset lausetyypit
- sananmuodostuskeinojen kertausta

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (S28)

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen, viimeistely ja palautteen antaminen
- kirjoittamista erilaisiin tarkoituksiin, muun muassa asia- ja asioimiskirjoittamista
- tekstin tuottamista erilaisista aineistoista ja luovaa kirjoittamista
- kirjoittamista materiaalin pohjalta sekä pohjatekstin tekstilajin ja kielen havainnointia, esimerkiksi tekstin kommentointia
- kielen rakenteita opiskelijoiden tarpeiden mukaan
- kielenhuollon kertaus: muun muassa sitaattivälimerkit, lähteiden lainaaminen
- suullinen tehtävä kurssin aiheista, esimerkiksi paneeli, keskustelu, alustus, puheenvuoro

9. Lukutaitojen syventäminen (S29)

- erilajisten kaunokirjallisten ja asiatekstien sekä eri tiedon- ja tieteenalan tekstien lukemista
- kirjallisuudesta keskustelemista ja kirjoittamista, oman lukukokemuksen jakamista
- kielen käsitteet tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa
- tekstianalyysi, tekstin rakenne, tekstilajit, intertekstuaalisuus
- vapaavalintainen kaunokirjallinen teos, esimerkiksi oman kulttuuri-identiteetin rakentumisen kannalta tärkeä teos
- kirjailija- tai teosesittely

5.4 Toinen kotimainen kieli

5.4.1 Ruotsi

5.4.1.2 Ruotsi, B1-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kurssilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

1. Minun ruotsini (RUB1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät opiskelijan kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB2)

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri ja mediat (RUB3)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisista ja opiskelijoita kiinnostavista näkökulmista.

4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB4)

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti opiskelijoiden eri elämäntilaisiin liittyvistä näkökulmista.

5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB5)

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kurssilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kurssihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB6)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

7. Kestävä elämäntapa (RUB7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

Ruotsin perusvalmiuskurssit 1 - 3

Ruotsin perusvalmiuskurssit on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka haluavat oppia tai kerrata ja täydentää ruotsin yleiskielen perustiedot ja -rakenteet taitotasolla A2. Kurssilla pyritään virkistämään ja kehittämään opiskelijan siihen mennessä saavuttamaa kielitaitoa. Aihealueet liittyvät arkielämään, erityisesti matkailuun ja vapaa-aikaan. Kieliopissa opiskellaan peruskieliopin keskeisiä rakenteita.

RUP1 Ruotsin perusvalmiudet 1

Ensimmäisellä kurssilla tutustutaan ja samalla opitaan tervehdyksiä, esittely- ja kiitosfraaseja. Kurssin jälkeen osaat toimia erilaisissa matkailuun liittyvissä tilanteissa, kuten ostosten tekeminen, tien kysyminen ja neuvominen sekä mm. tiedustella aikaa ja hintoja.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S)

RUP2 Ruotsin perusvalmiudet 2

Toisen kurssin aihepiirit liittyvät edelleen osittain matkailuun, mutta toisena teemana on lisäksi työelämä. Kurssilla opit mm. asioimaan hotellissa sekä kertomaan perhesuhteista ja asumisesta. Tutustutaan myös puhelimen käytössä ja työpaikkahaastattelussa tarvittavaan kieleen.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S)

RUP3 Ruotsin perusvalmiudet 3

Kolmannella kurssilla jatketaan arki- ja työelämän viestinnässä tarvittavan kielitaidon harjoittelemista. Tavoitteena on myös oppia esittelemään omaa asuinpaikkaa ja sen tarjoamia palveluja. Lisäksi syvennetään rakenteiden osaamista. Kurssin työtapoina sekä kirjallisia että suullisia harjoituksia.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S)

RUB0 Lähtötasokurssi

Ruotsin lähtötasokurssi on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka haluavat kerrata ja täydentää ruotsin kielen perustaitojaan. Kurssilla pyritään virkistämään ja kehittämään opiskelijan siihen mennessä saavuttamaa kielitaitoa.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S)

RUB8 Kulttuurin tekijöitä ja näkijöitä

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus sekä viestintä- ja mediaosaaminen tarjoavat erilaisia näkökulmia kurssin aiheista. Materiaalina voidaan käyttää myös vanhoja ylioppilastehtäviä.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S)

RUB9 Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi I

Syksyllä kirjoittaville kokeilaille tarkoitetulla abikurssilla vahvistetaan keskeisiä kielioppirakenteita ja kartutetaan sanastoa. Kurssilla harjoitellaan myös kirjallista tuottamista ja kuullunymmärtämistä. Materiaalina voidaan käyttää myös vanhoja ylioppilastehtäviä.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S)

RUB10 Kielioppikurssi

Kurssin tavoitteena on kerrata ja vahvistaa kurssien 1-5 kielioppirakenteiden hallintaa.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S)

RUB11 Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi II

Keväällä kirjoittaville kokeilaille tarkoitetulla abikurssilla vahvistetaan keskeisiä kielioppirakenteita ja kartutetaan sanastoa. Kurssilla harjoitellaan myös kirjallista tuottamista ja kuullunymmärtämistä. Materiaalina voidaan käyttää myös vanhoja ylioppilastehtäviä.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S)

RUB12 Ruotsin perusteita vahvistaen

Kurssilla kerrataan mm. kahden ensimmäisen kurssin aihepiirejä sekä perehdytään lähemmin Ruotsiin ja Tukholmaan, ruotsalaisiin ja ruotsalaiseen kulttuuriin. Kurssin aikana vahvistetaan ruotsin kielen perusrakenteita. Tutustutaan myös ruotsin kielen ääntämisohjeisiin ja pyritään vahvistamaan suullista viestintää sekä samalla kehittämään kuullunymmärtämistaitoja.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S)

5.5 Vieraat kielet

5.5.1 Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kurssilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurssittain.

1. Englannin kieli ja maailmani (ENA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, opiskelijan elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (ENA2)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuuta ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (ENA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutetaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisiona erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA6)

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekeä myös

kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät opiskelijan elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kurssilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kurssilla harjoitellaan tekstien tulkintamista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kurssiin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (ENA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

ENA0 Valinnainen lähtötasokurssi

Lähtötasokurssi on tarkoitettu erityisesti niille opiskelijoille, joiden aikaisemmista englannin opinnoista on kulunut jo aikaa. Kurssilla pyritään aikaisemmin opitun aktivointiin ja erityisesti suulliseen harjoitteluun sekä kielenkäyttö-rohkeuden kehittämiseen.

ENP1 Englannin perusvalmiudet

Kurssilla opitaan ja kerrataan kielenkäytön perusvalmiuksia sekä kieliopin, sanaston sekä rakenteiden osalta. Pääpaino on kuullun ymmärtämisessä ja suullisessa ilmaisussa; opitaan kertomaan omasta itsestä, perheestä sekä asuin- ja työpaikasta. Lisäksi harjoitellaan yksinkertaisia palvelutilanteita, esim. kaupoissa ja ravintolassa asiointia.

ENP2 Englannin perusvalmiudet

Kurssilla vahvistetaan eri kielenkäytön osa-alueita edelleen. Pääpaino on luetun ymmärtämisessä ja suullisessa ilmaisussa; opitaan lukemaan helpohkoja englanninkielisiä tekstejä ja monipuolistetaan suullista ilmaisua.

ENP3 Englannin perusvalmiudet

Kurssilla vankennetaan jo opittuja perustaitoja ja kehitetään eri osa-alueita monipuolisesti. Pääpaino on kuullun ymmärtämisessä sekä kirjallisessa tuottamisessa. Suoriudutaan entistä vaativammista kuullunymmärtämis- tilanteista ja pystytään laatimaan yksinkertaisia kirjallisia tuotoksia.

ENA9 Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi

Kurssilla valmistaudutaan yo-kirjoituksiin käymällä läpi vanhoja yo-tehtäviä. Lisäksi kerrataan kaikki keskeisimmät kielioppiasiat sekä laajennetaan sanavarastoa ja kehitetään kirjoitustaitoja.

ENA10 Kartuta sanavarastoasi

Kurssilla kartutetaan opiskelijoiden sanavarastoa mm. fraasiverbien

hallintaa kehittämällä. Kurssi soveltuu hyvin yo-kirjoituksiin valmentautuville, koska sillä käsitellään lisäksi erityyppisiä yo-koetasoisia tekstejä ja vankennetaan kuullunymmärtämisen taitoja.

ENA11 Kirjallisen tuottamisen kurssi

Kurssilla tutustutaan kaikkiin yleisimpiin yo-kokeen kirjoitelmatyyppeihin lukuisten esimerkkien ja harjoitusten avulla. Kurssiin kuuluu ohjattua kirjoittamista ja sillä keskitytään erityisesti suomalaisille opiskelijoille haastaviin rakenne- ja sanastoasioihin.

ENA12 Preppauskurssi abeille

Kurssilla käydään vaihtelevasti läpi kokonaisia yo-kokeita ja samalla

laajennetaan sanavarastoa erilaisia ajankohtaisia ja yleismaailmallisia aiheita ja tapahtumia käsitellen.

ENA13 Vahvista kuullunymmärtämistäsi

Kurssilla keskitytään erityisesti kuullunymmärtämistaitojen perusteelliseen harjoitteluun. Lisäksi vahvistetaan eri ajankohtaisteemoihin liittyvän sanaston ja rakenteiden hallintaa.

5.5.2 Vieraat kielet, A-oppimäärä

Pakolliset kurssit

1. Kieli ja maailmani

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, opiskelijan elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutetaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisionaatioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaimena ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät opiskelijan elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikutus puhuen

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan

puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

5.5.3 Vieraat kielet, B1-oppimäärä

Pakolliset kurssit

1. Kieli ja maailmani

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät opiskelijan omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttäen kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa. Aihepiirejä valitaan myös yhdessä opiskelijoiden kanssa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri ja mediat

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan kielialueen kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisista ja opiskelijoita kiinnostavista näkökulmista.

4. Monenlaiset elinympäristömme

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti opiskelijoiden eri elämäntilanteisiin liittyvistä näkökulmista.

5. Opiskelija- ja työelämä

Kurssilla harjoitellaan opiskelu- ja työelämässä tarvittavaa kielitaitoa. Pohditaan, minkälaisia mahdollisuuksia kielitaito avaa opintojen jatkamiseen kielen parissa tai avulla. Harjoitellaan erilaisissa opiskelijoille tarjoutuvissa työtehtävissä tarvittavaa kohdekielen taitoa. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön, esimerkiksi opiskelijavaihtoon. Aihepiirit liittyvät kouluun, jatko-opintoihin ja työelämään sekä opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmiin.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kurssilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kurssilla harjoitellaan tekstien tulkintaa ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

6. Viesti ja vaikutus puhuen

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kurssilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

7. Kestävä elämäntapa

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantavaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

5.5.4 Vieraat kielet, B2-oppimäärä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Elämän tärkeitä asioita

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskelijoiden jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

2. Monenlaista elämää

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

3. Hyvinvointi ja huolenpito

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

4. Kulttuuri ja mediat

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja opiskelijoita kiinnostavista näkökulmista.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmiin.

6. Yhteinen maapallomme

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

7. Kansainvälinen toiminta

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittävät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

8. Viesti puhuen ja kirjoittaen

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

5.5.5 Vieraat kielet, B3-oppimäärä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (IAB31, RAB31, EAB31, SAB31, VEB31)

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa (IAB32, RAB32, EAB32, SAB32, VEB32)

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (IAB33, RAB33, EAB33, SAB33, VEB33)

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskelijoiden jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (IAB34, RAB34, EAB34, SAB34, VEB34)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (IAB35, RAB35, EAB35, SAB35, VEB35)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (IAB36, RAB36, EAB36, SAB36, VEB36)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmioihin ja medioihin ajankohtaisista ja opiskelijoita kiinnostavista näkökulmista.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (IAB37, RAB37, EAB37, SAB37, VEB37)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (IAB38, RAB38, EAB38, SAB38, VEB38)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

9. Preppauskurssi abeille (IAB39, RAB39, EAB39, SAB39, VEB39)

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen tekstien avulla. Kerrataan ja syvennetään kielioppia ja sanastoa.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S).

5.5.11 Vieraat kielet, latina, B3-oppimäärä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Ikkunat auki antiikkiin (LAB31)

Antiikin Italiaa ja roomalaisia sekä latinan kieltä lähestytään nykyajan näkökulmasta. Perekdytään latinan kielen vaiheisiin.

2. Antiikin elämää (LAB32)

Tutustutaan yksityiseen ja julkiseen elämään sekä työntekoon antiikin aikaisessa kaupungissa.

3. Tietoa, taitoa ja taruperintöä (LAB33)

Tutustutaan roomalaisten harrastuksiin, roomalaisnuorten kasvatukseen ja koulunkäyntiin sekä antiikin kreikkalais-roomalaiseen tarustoon.

4. Rooman historian vaiheita (LAB34)

Tutustutaan pääpiirteittäin Rooman varhaishistoriaan ja siihen liittyviin taruihin, Rooman historian käännekohtiin ja Rooman kehittymiseen maailmanvallaksi.

5. Merkittäviä roomalaisia (LAB35)

Tutustutaan joihinkin Rooman historian kannalta merkittäviin henkilöihin.

6. Kulttuuriperintömme (LAB36)

Tutustutaan antiikin kulttuurin eri alueisiin ja tarkastellaan niiden merkitystä kulttuuriperinössämme.

7. Viestejä menneisyydestä (LAB37)

Tarkastellaan antiikin kirjallisuuteen liittyviä tekstejä viestinnän näkökulmasta. Tutkitaan, mitä tekstit voivat kertoa roomalaisten elämästä ja suhtautumisesta elämän eri ilmiöihin.

8. Latinaa kautta vuosisatojen (LAB38)

Tutkitaan muokattujen tekstien ja helppojen autenttisten tekstinäytteiden avulla, miten latinaa on käytetty eri aikoina myöhäisantiikista meidän päiviimme asti.

5.6 Matematiikka

5.6.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Pakollinen kurssi

1. Luvut ja lukujonot (MAY1)

- reaalityylit, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $a^x = b$, $x \in \mathbb{N}$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

5.6.2 Matematiikan pitkä oppimäärä

Pakolliset kurssit

2. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA2)

- polynomien tulo ja muotoa $(a+b)^n$, $n \geq 3$, $n \in \mathbb{N}$ olevat binomikaavat
- 2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen
- 2. asteen polynomin jakaminen tekijöihin
- polynomifunktio
- polynomiyhtälöitä
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAA3)

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosini-lause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

4. Vektorit (MAA4)

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- suorat ja tasot avaruudessa

5. Analyttinen geometria (MAA5)

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

6. Derivaatta (MAA6)

- rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

7. Trigonometriset funktiot (MAA7)

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen
- yhdistetyn funktion derivaatta
- trigonometristen funktioiden derivaatat

8. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA8)

- potenssien laskusäännöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

9. Integraalilaskenta (MAA9)

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

10. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

Valtakunnalliset syventävät kurssit

11. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)

- konnektiivit ja totuusarvot
- geometrinen todistaminen
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- induktiotodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut ja Eratostheneen seula
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

12. Algoritmit matematiikassa (MAA12)

- iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikkasääntö ja Simpsonin sääntö

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa

Koulukohtaiset syventävät kurssit

0. Lukio-opiskeluun valmentava kurssi (MAB0)

- Kurssi kerta peruskoulun matematiikan oppimäärän.
- Kurssi suoritetaan yleensä 1. opiskeluvuoden syksyllä.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S).

Kurssisuoritusta ei lueta kokonaiskurssimäärään.

14. Pitkän matematiikan kertauskurssi (MAA14)

- Kurssi kerta lukion pitkän matematiikan pakollisten kurssien MAY1 ja MAA2 - MAA10 oppiaineksen sekä valmentaa ylioppilaskirjoituksiin.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S).

5.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä

Pakolliset kurssit

2. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAB3)

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

4. Matemaattisia malleja (MAB4)

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

- diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

6. Talousmatematiikka (MAB6)

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Matemaattinen analyysi (MAB7)

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

8. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB8)

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet
- toistokoe
- binomijakauma

- luottamusvälin käsite

Koulukohtaiset syventävät kurssit

0. Lukio-opiskeluun valmentava kurssi (MAB0)

- Kurssi kertaa peruskoulun matematiikan oppimäärän.
- Kurssi suoritetaan yleensä 1. opiskeluvuoden syksyllä.

Kurssin arviointi: suorituserkintä (S).
Kurssisuoritusta ei lueta kokonaiskurssimäärään.

9. Kertauskurssi (MAB9)

- Kurssi kertaa lukion lyhyen matematiikan pakollisten kurssien MAY1 ja MAB2 - MAB8 oppiaineen sekä valmentaa ylioppilaskirjoituksiin.

Kurssin arviointi: suorituserkintä (S).

Perusvalmiuskurssit

Perusvalmiuskurssit 1, 2 ja 3 muodostavat alkeista lähtevän opintokokonaisuuden niille opiskelijoille, joiden tiedot eivät vielä riitä varsinaisten lukio-opintojen aloittamiseen.

Arviointi

- suorituserkintä (S)
- kurssisuorituksia ei lasketa kokonaiskurssimäärään
- Tavoitteet
- kartuttaa peruskoulun matematiikan tietoja

Matematiikan perusvalmiudet 1 (MAP1)

- luvut ja muuttujat
- polynomit ja lausekkeet
- prosenttilaskenta

Kurssin arviointi: suorituserkintä (S).

Matematiikan perusvalmiudet 2 (MAP2)

- yhtälöt ja yhtälöparit
- neliöjuuri
- funktiot

Kurssin arviointi: suorituserkintä (S).

Matematiikan perusvalmiudet 3 (MAP3)

- geometria
- yksikkömuunnokset

Kurssin arviointi: suorituserkintä (S).

5.7 Biologia

Pakolliset kurssit

1. Elämä ja evoluutio (BI1)

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologisen tiedon esittäminen mallien avulla

Solu elämän perusyksikkönä

- elämän syntyvaiheet
- solujen rakenne ja energiatalous
- DNA ja geenien ilmeneminen

Eliön elinkaari

- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu
- kasvu, kehittyminen ja kuolema

Evoluutio

- luonnonvalinta ja sopeutuminen
- lajien syntyminen ja häviäminen
- eliökunnan sukupuoli

Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti

2. Ekologia ja ympäristö (BI2)

Ekologian perusteet

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset
- ekosysteemien rakenne ja palautuvuus
- aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- luonnon monimuotoisuus
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys

Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset
- luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat
- aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

Kohti kestävää tulevaisuutta

- ekosysteemipalveluiden merkitys
- ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys
- toiminta kestävästä elämäntavasta edistämiseksi omassa lähiympäristössä

Ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai ympäristön kehittämisprojekti

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Solu ja perinnöllisyys (BI3)

Solu tutkimuskohteena

- miten soluja tutkitaan
- solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö

Eliöt rakentuvat soluista

- biomolekyylit
- tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta
- DNA:n ja RNA:n rakenne
- proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytyminen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle
- mutaatiot ja mutageenit

Solubiologinen tutkimus laboratorioissa tai sähköisten aineistojen avulla

4. Ihmisen biologia (BI4)

Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely

- ravintoaineet ja ruoansulatus
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö ja hengityksen säätely

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely

- hermosto ja aistit
- umpirauhaset ja hormonit
- lämmönsäätely
- kemiallinen tasapaino
- elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit

Lisääntyminen

- hedelmöitys, raskaus ja synnytys
- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- perimän ja ympäristön merkitys

Ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus

5. Biologian sovellukset (BI5)

Bioteknologian sovellukset ja merkitys

- ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla
- bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa

Mikrobiologian sovellukset ja merkitys

- bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta
- bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Geeniteknologian sovellukset ja merkitys

- geenitekniikan menetelmät
- genomitieto
- mikrobit geeniteknologiassa

Kasvi- ja eläinjalostus

Biologian sovellusalaan liittyvä koe tai tutkimus

Koulukohtaiset syventävät kurssit

6. Luontoharrastuskurssi (BI6)

Kurssin tarkoituksena on oppia havainnoimaan ja tutkimaan paikallista luonnonympäristöä ja lajeja.

- linturyhmien ja -lajien tunnistaminen
- lintujen muutto ja muuton tutkiminen
- oman asuinalueen lintupaikat, retkeily itsenäisesti
- eläinten käyttäytyminen
- kasviryhmiä ja -lajien tunnistaminen
- oman asuinalueen kasvillisuusalueet, retkeily itsenäisesti
- asuinympäristön erilaiset ekosysteemit ja luonnon kehitys
- oman tutkimuksen teko

Kurssin sisältö voi vaihdella esimerkiksi opiskelijoiden kiinnostuskohteiden ja vuodenaikojen takia.

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S).

7. Bioteknologian ja perinnöllisyystieteen työkurssi (BI7)

Kurssin tarkoituksena on perehtyä biotekniikan ja perinnöllisyystieteen termistöön ja työmenetelmiin tutkivan oppimisen menetelmiä hyödyntäen.

- biotekniikan työmenetelmiin tutustuminen
- DNA:n rakenteen ja toiminnan ymmärrys
- perinnölliset sairaudet
- entsyymien toiminta ja siihen vaikuttavat tekijät
- mikrobien käytön perusteet bioteknologiassa

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S).

8. Biologian kertauskurssi (BI8)

Kurssin tarkoituksena on kerrata biologian valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien keskeiset sisällöt sekä auttaa opiskelijoita valmistautumaan biologian ainereaaliiin.

- biologian valtakunnallisten kurssien aihealueet

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S).

5.8 Maantiede

Pakolliset kurssit

1. Maailma muutoksessa (GE1)

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta
- maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedia
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla
- maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen

- ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

2. Sininen planeetta (GE2)

Maantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- geomedia ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys

- ilmakehän rakenne ja tuulet
- sateet
- meriveden liikkeet
- sää ja sen ennustaminen
- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot

- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla
- arvokkaat luonnonmaisemat

Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yhteinen maailma (GE3)

Maantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen peruskäsitteet
- geomedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät
- miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen

- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Alkutuotanto ja ympäristö

- kestävä maa-, kala- ja metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti

Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- maankäyttö, keskukset ja periferiat
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

4. Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (GE4)

Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävä kehityksen edistämisessä

Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot

- kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestävä kehityksen sitoumukset

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti

- maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomediaa hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalitason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomediaa hyväksi käyttäen

Koulukohtaiset syventävät kurssit

5. Suomen maantiede (GE5)

Kurssin tarkoituksena on perehtyä Suomen maantieteeseen sekä luonnon- että kulttuurimaantieteen näkökulmasta.

- sijainnin merkitys oman maan ominaispiirteisiin
- Suomen
- - maankamara ja pinnanmuodot
- - ilmasto ja sää
- - vesistöt
- - eliömaantiede
- - väestö ja asutus
- - talous ja elinkeinot
- - ihmisen toiminta ja ympäristöongelmat
- - maan aluejaot

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S).

6. Eriarvoinen maailma (GE6)

Kurssin tarkoituksena on syventää tietoa kehittyvistä maista, kehitykseen vaikuttavista tekijöistä, kehityksen globaalista merkityksestä sekä kehitysavusta.

- kehittyvien valtioiden luonnonolot, kulttuuri, talouselämä ja väestön kehittyneisyyden mittarit

- globalisaation vaikutukset alueiden kehityksen hidastajana ja mahdollistajana
- kansainväliset järjestöjen tuki alueiden kehittämisessä

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S).

7. Maantieteen kertauskurssi (GE7)

Kurssin tarkoituksena on kerrata maantieteen valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien keskeiset sisällöt sekä auttaa opiskelijoita valmistautumaan maantieteen ainereaaliiin.

- maantieteen valtakunnallisten kurssien aihealueet

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S).

5.9 Fysiikka

Pakolliset kurssit

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

- fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa
- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

2. Lämpö (FY2)

- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuissa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde
- energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Sähkö (FY3)

- fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa
- sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki
- yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait
- sähköteho ja Joulen laki
- kondensaattori, diodi ja LED komponentteina
- sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä
- sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen

4. Voima ja liike (FY4)

- fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle
- vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus
- etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus
- liikeyhtälö
- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- liikemäärän säilymlaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset
- liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymlaki
- mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet

5. Jaksollinen liike ja aallot (FY5)

- fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa
- tasainen ympyräliike
- gravitaatiovuorovaikutus
- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat aallot
- ääni aaltoliikeilmiönä

- mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen

6. Sähkömagnetismi (FY6)

- fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa
- magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä
- sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki
- generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsenetty kuvaaminen

7. Aine ja säteily (FY7)

- näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen
- energian kvantittuminen
- sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit
- aaltohiukkasdualismi
- atomiytimen rakenne
- ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi
- radioaktiivisuus ja hajoamislaki
- säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö
- tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi

Koulukohtaiset syventävät kurssit

8. Tähtitiede (FY8)

Kaikki opiskelijat voivat valita tämän kurssin, ei vain fysiikan opiskelijat!

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmankaikkeuden, jossa elää
- tutustuu tähtitieteeseen empiirisenä ja eksaktina tieteenä

Keskeiset sisällöt

- aurinkokuntamme
- havaintovälineet, havaitseminen
- tähtien kehitysvaiheet
- oma galaksimme
- maailmankaikkeus
- kosmologia

Kurssin arviointi: suoritusmerkintä (S)

5.10 Kemia

Pakolliset kurssit

1. Kemiaa kaikkialla (KE1)

- kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia
- aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla
- kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana
- turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen

2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE2)

- kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta
- orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla
- avaruusrakenne ja isomeria
- orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Reaktiot ja energia (KE3)

- kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen
- epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia
- aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely
- energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki
- kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö
- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titrausanalyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen

4. Materiaalit ja teknologia (KE4)

- kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa
- metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari
- atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä
- hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu
- yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

- kemian merkitys kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen
- happo-emästatasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset
- homogeenisen ja happo-emästatasapainon laskennallinen käsittely
- tutkimustulosten ja -prosessin arviointi

5.11 Filosofia

Pakollinen kurssi

Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Etiikka (FI2)

- moraali ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- moraalin luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridiisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä

3. Yhteiskuntafilosofia (FI3)

- yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoria
- oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen
- vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat, anarkismi
- työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen
- poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallisvaltiot ja globaali näkökulma
- yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot, yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat, sisällissodat, terrori sekä holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävän tulevaisuuden rakentaminen

4. Tieto, tiede ja todellisuus (FI4)

- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta
- olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaalin ja virtuaalinen
- todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen
- totuuden luonne ja totuusteoria

- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde
- selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta

5.12 Psykologia

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Psykkinen toiminta ja oppiminen (PS1)

Tietoinen ja tiedostamaton psykkinen toiminta

- ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta
- perustietoa tunteista ja motivaatiosta
- kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan

- perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta
- esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä

Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus

Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista

- oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta
- tehokkaat opiskelumenetelmät
- motivaatio ja oppiminen

Psykologisen tiedon muodostuminen

psykologian tutkimuskohteet

- arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero
- esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä

2. Kehittyvä ihminen (PS2)

Kehityksen tutkiminen

Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa

- fyysis-motorinen kehitys
- kognitiivinen kehitys
- emotionaalinen kehitys
- psykososiaalinen kehitys
- minuuden ja minäkäsitteen kehitys

Nuoruusiän psykkinen kehitys ja sen erityiset haasteet

- ajattelun kehitys
- identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti
- sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen
- toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta

Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana

- elämänkaaren käsite
- kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus
- jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria

Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät

- hermoston kypsyminen
- aivojen muovautuminen elämänkulun aikana
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus
- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- sosialisatio ja kulttuurierot kehityksessä

3. Tietoa käsittelevä ihminen (PS3)

- kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä
- kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta
- kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä

- havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta
- jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus

4. Tunteet, psykkinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS4)

- tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta
- tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys itseyemmärryksen välineenä
- psykkinen hyvinvointi ja psykkinen tasapainon ylläpitäminen
- uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä
- stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot
- keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito
- mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä
- sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille

5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5)

- persoonallisuuden määrittely
- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamentiteoria tai piirreteoria
- yksilöllisten erojen tutkiminen
- tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa
- kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan

5.13 Historia

Pakolliset kurssit

1. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI1)

Historia tieteenalana

historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltioihin

- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit
- Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana

Keskiajan talous ja yhteiskunta

- feodaaliyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Maailmantalouden syntyminen

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille
- kolonialismi ja globaalien talouden ensiaskeleet

Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset

- modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu
- muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa
- muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat

- laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty
- väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset
- 2000-luvun verkottuva maailma

2. Itsenäisen Suomen historia (HI2)

Miten Suomesta tuli Suomi?

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi
- kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa

Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet

- itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa
- sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa
- Suomi toisessa maailmansodassa
- Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Kansainväliset suhteet (HI3)

Kansainvälisen politiikan perusteet

- historian käyttö politiikan välineenä

Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika

- imperialismin, nationalismin ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntiin
- ensimmäisen maailmansodan seuraukset
- demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat
- toinen maailmansota seurauksineen

Jakautunut maailma

- kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- kylmän sodan päättyminen ja sen seuraukset

Keskinäisriippuvuuksien maailma

- Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot
- maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet
- YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat

4. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4)

Antiikin kulttuuripiiri

- kulttuurit ja elämäntavat
- tieteen ensiaskeleet ja demokratian synty

Keskiajan kulttuuri

- keskiaikainen maailmankuva
- uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus Uuden ajan murros
- renessanssi ja tiedon vallankumous
- reformaation merkitys
- itsevaltiuden ajan kulttuuri

Valistuksen aikakausi

- luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys
- valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset
- ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen

Aatteiden ja teollistumisen aika

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset

Monimuotoinen nykyaika

- massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen
- kulttuurin globalisoituminen
- sukupuoliroolien murros
- tieteen kehitys ja median kasvava merkitys

5. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5)

Suomen alue ennen ristiretkiä

- tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä
- rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- sääty- ja maatalousyhteiskunta
- kehittyvä talous

Ruotsista Venäjän osaksi

- Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide

6. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6)

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

Kurssilla tarkasteltavaksi kohteeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Amerikan alkuperäiskulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit

5.14 Yhteiskuntaoppi

Pakolliset kurssit

1. Suomalainen yhteiskunta (YH1)

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus

- kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta
Hyvinvointi ja tasa-arvo
- hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet
- yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus
Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko
- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot
- demokratia ja muut poliittiset järjestelmät
- Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- muuttuva mediakenttä

2. Taloustieto (YH2)

Kansantalous ja yksilön talous

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen
- oman talouden hoito
- työnteko, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus
- rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden suhdannevaihtelut
- työttömyys ja työvoimapula

Taluspoliittikka

- talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle
- taluspoliittikan keinot
- politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa

Kansainvälinen talous ja Suomi

- globaalitalous
- Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys
- talouden tulevaisuudennäkymät

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3)

Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti

- arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus
- perusvapaudet ja kansalaisuus
- Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa
Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta
- EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet

- Suomi osana eurojärjestelmää
- EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet
Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet

- Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat
- kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi
- globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus

4. Kansalaisen lakitieto (YH4)

Lakitiedon perusteet

- peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen
Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet
- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin
- tekijänoikeudet
- ympäristöoikeus

Rikos- ja prosessioikeus

- rikostutkinta ja syyteharkinta
- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

5.15 Uskonto

5.15.1 Evankelis-luterilainen uskonto

Pakollinen kurssi

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- maailman ja Suomen uskontotilanne
- Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille
- ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Maailmanlaajuinen kristinuskon (UE2)

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisuus ja kontekstuaalinen teologia
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa
- ekumenia ja katsomusten dialogi
- ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

- hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan

- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnon tapakulttuuri Suomessa
- osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- muinaissuomalainen uskonto ja kristinuskon suomalaisessa kulttuuriperinnössä

6. Uskonnot ja media (UE6)

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa
- median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

5.16 Elämänkatsomustieto

Pakollinen kurssi

1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET1)

- maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämänkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämänkatsomuksessa
- erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteiden tarjoamin välinein
- tyypillisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa
- koulun, median, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuvaan ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen
- median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä (ET2)

- luonnon- ja ihmistieteellisiä, sekulaareja ja uskonnollisia, filosofisia ja populaarikulttuuriin kuuluvia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuoliuus ja seksuaalisuus; opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema
- identiteetti, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet, ihmisoikeusasiakirjoja: YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus
- erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys: yksityinen ja julkinen, tunnustussuhteet ja merkitykselliset toiset, roolit ja yhteisölliset normit
- yhteiskuntatutkimuksen perusteita, kuten sosiaaliset tosiasiat, yhteiskunnalliset rakenteet ja modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellisen ja poliittisen vallan suhde nyky-Suomessa sekä globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset yhteiskunnan eri tasoilla
- ihmisoikeudet, uskonnon- ja omantunnon vapaus, globaali oikeudenmukaisuus ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen moraalisisina ja poliittisina vaatimuksina sekä näitä vaatimuksia vastustavat näkemykset ja toimet mukaan lukien ihmisoikeusloukkaukset sekä holokausti
- yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat sekä niiden kriittinen potentiaali: ihanteet ja kauhukuvat nykyisyyden suurennuslaseina ja toiminnan motivoijina

4. Kulttuurit katsomuksen muovaajina (ET4)

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteetin historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- etnosenstrisyyden ja rasmin sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

5. Katsomusten maailma (ET5)

- katsomuksen ja uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määrittäminen ja selittäminen, käsityksiä uskontojen alkuperästä
- uskonnollisten ilmiöiden tulkinnessa käytettyjä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja teismi
- uskontokritiikki, ateismi, agnostismi ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden sekä joidenkin muiden uskontojen ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys ja jakautuminen, pyhät kirjat, oppi, elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan
- tämän päivän merkittävien maailmankatsomuksellisten järjestelmien, kuten sekulaarin humanismin ja suurten uskontojen, suhde yhteiskuntaan, tapakulttuuriin, moraaliin, politiikkaan ja tieteeseen; liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, sekularisaatio ja uskonnottomuus

6. Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (ET6)

- ihmislajin evoluutio ja kulttuurievoluutio: kielen rooli inhimillisten kulttuurien ja innovatiivisuuden synnyssä
- suurten filosofioiden ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien ja uskontojen eettisten ja aatteellisten perustojen kehittyminen abstrakteiksi ja yleisinhimillisiksi
- ihmiskunnan suuret maailmankuvalliset, -katsomukselliset ja teknologiset murrokset sekä niiden vaikutukset ihmisten käsitykseen maailmasta ja itsestään: ihminen ympäristönsä ja itsensä muokkaajana
- Prometheus-myytistä teknoutopioihin ja -dystopioihin, ihmisen suhde valistuksen ideaaleihin ja teknologiseen kehitykseen
- tulevaisuuden tutkimus, tekoäly, humanismi, transhumanismi ja niiden kritiikit tieteen uusimpien tulosten valossa

5.17 Terveystieto

Pakollinen kurssi

1. Terveysten perusteet (TE1)

- fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhuvinvointi
- omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitovalmiudet sekä hätäensiapu
- riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus
- kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit
- terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE2)

- perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset
- terveys ja elämäntapa, kuolema osana elämäntapaa
- ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki
- seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys
- mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät
- erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen
- työhyvinvointi ja ergonomia
- turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta

3. Terveyttä tutkimassa (TE3)

- yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveyskasitysten ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen
- terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat
- terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen
- terveyden ja terveyskäyttäytymisen tutkiminen
- keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, potilaan oikeudet
- globaalit terveyskysymykset ja niihin vaikuttaminen

5.18 Liikunta

Pakollinen kurssi

1. Energiaa liikunnasta (LI1)

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija harjaantuu liikuntataidoissaan ja kehollisessa ilmaisussaan sekä saa tietoja ja kokemuksia fyysisen ominaisuuksien harjoittamisesta monipuolisesti. Opiskelija saa

kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys vahvistuu uuden oppimisen, liikunnan tuoman ilon ja virkistyksen myötä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen.

5.19 Musiikki

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella... kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.” (Valtioneuvoston asetus 942/2014, 10 § 8 mom.)

Pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella. Osallistamalla musiikilliseen toimintaan hän saa kokemuksia musisoimisesta, syventää omaa osaamistaan ja pohtii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Hän saa tilaisuuksia taiteellisen ajattelun ja ilmaisutaitojen kehittämiseen. Omakohtaisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja että hänen kulttuurinen identiteettinsä vahvistuu. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtämään kulttuurien taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssin toteuttamisessa otetaan myös huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa. Musisoimisessa kiinnitetään huomiota taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen.

5.20 Kuvataide

”

Pakolliset kurssit

1. Kuvat ja kulttuurit (KU1)

- omat kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- vaikuttaminen omissa ja muiden kuvissa, taiteessa, mediassa ja muissa ympäristöissä
- erilaiset käsitykset taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulkinnan keinot
- taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt

2. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU2)

- ympäristön kuvakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu, tuotteistaminen, palvelut, mediaympäristöt ja virtuaalimaailmat kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- ympäristön suunnittelun ja muotoilun käsitteistö ja kuvastot
- ympäristön kuvakulttuurien tulkinnan keinot
- luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun ajankohtaiset ilmiöt

5.21 Teemaopinnot

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne eheyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen. Teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Opetuksen tavoitteet

Teemaopintojen tavoitteena on, että opiskelija

- rohkastuu etsimään eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä ja muodostaa niiden pohjalta kokonaisuuksia
- hahmottaa ongelmia, ilmiöitä tai kysymyksiä sekä innostuu etsimään niihin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja
- hakee informaatiota eri lähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta
- soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa
- työskentelee tavoitteellisesti ja osaa tehdä yhteistyötä.

Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsenyntyneitä kokonaisuuksia. Olennaisia arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen ja taitojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista sekä työvälineiden käytöstä. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä.

Valtakunnallinen syventävä kurssi

1. Tutkiva työskentely (TO1)

Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää johonkin aihepiiriin tai ilmiöön liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Kurssin aikana opiskelija työskentelee mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden opiskelijoiden tai ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Työskentely tapahtuu kokonaan tai osittain koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä, mikä vahvistaa koulussa ja arki- ja työelämässä hankitun osaamisen välistä yhteyttä. Kurssi keskittyy tiedonalojen välisten yhteyksien hahmottamiseen sekä erityisesti kriittisen ja luovan ajattelun kehittämiseen oppiainerajat ylittävästi. Opiskelija hyödyntää työskentelyssä tieto- ja viestintäteknologiaa ja kehittää siihen liittyviä taitojaan. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Huom:

Teema-opinnoiksi voidaan hyväksyä opiskelijan suorittama ohjattu harrastustoiminta esimerkiksi kolmannella sektorilla. Opiskelija toimittaa todistuksen osallistumisestaan toimintaan ja noin 1000 - 1500 sanan mittaisen dokumentoidun raportin. Raportissa opiskelija kuvaa toimintaansa ja sitä, miten se liittyy opetussuunnitelman perusteissa mainittuihin oppiaineisiin tai aihekokonaisuuksiin. Linkitettäviä oppiaineita tai aihekokonaisuuksia tulee olla vähintään kaksi.

Tietotekniikka

Arviointi

Kaikki tietotekniikan kurssit ovat koulukohtaisia syventäviä kursseja, jotka suoritetaan suoritusmerkinnällä (S).

Koulukohtaiset syventävät kurssit

0. Perusvalmiuskurssi (AT0)

Tämä kurssi on tarkoitettu niille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta omistaa tietokonetta tai ovat aloittelijoita sen käytössä.

Tavoitteet

Opiskelija

- oppii käyttämään tietokoneen perusohjelmistoja
- oppii tallettamaan tiedoston oikealla nimellä ja oikeassa tiedostomuodossa oikeaan paikkaan
- oppii luomaan, käyttämään ja poistamaan kansioita
- Keskeiset sisällöt
- käyttöjärjestelmä
- perusohjelmistot
- kansioden hallinta

1. Sähköinen koe ja tekstinkäsittely (AT1)

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa tehdä sähköisen kokeen
- osaa käyttää sähköisen kokeen ohjelmistoja kirjoittamiseen
- Keskeiset sisällöt
- sähköinen koe, laitteet ja ohjelmistot
- tekstinkäsittely

2. Sähköinen koe ja piirto-ohjelmistot (AT2)

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa käyttää piirto-ohjelmia sähköisessä kokeessa
- tuntee tietokoneen rakenteen ja toiminnan
- Keskeiset sisällöt
- tietokone ja käyttöjärjestelmä
- grafiikkaohjelmistot

3. Sähköinen koe ja taulukkolaskenta (AT3)

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa käyttää taulukkolaskentaohjelmaa sähköisessä kokeessa
- Keskeiset sisällöt
- taulukkolaskentaohjelma

4. Ohjelmointi (AT4)

Tavoitteet

Opiskelija

- tutustuu ohjelmointiin ja ohjelmointiympäristöön
- osaa käyttää muuttujia ja metodeja ongelman ratkaisemisessa
- Keskeiset sisällöt
- ohjelmointiympäristö
- ohjelmoinnin perusteet
- muuttujat ja aliohjelmat

5. Internet (AT5)

Tavoitteet

Opiskelija

- tutustuu opiskelun oppimisympäristöihin
- osaa käyttää sähköpostia viestinnän välineenä
- tutustuu oman www-sivun tuottamiseen
- Keskeiset sisällöt
- sähköiset oppimisympäristöt
- sähköposti, liitetiedostot, zip-tiedostot
- www-sivun tekeminen

LUKIO-OPISKELU

Lohjan lukion aikuislinja on luokaton ja kurssimuotoinen viisijaksojärjestelmää noudattava oppilaitos.

Lukion voi suorittaa lähi- tai etäopiskeluna ja opiskeluaika on yleensä 2-4 vuotta.

Lukuvuoteen kuuluu syys- ja kevätkausi. Lukuvuosi koostuu viidestä (5) opiskelujaksosta.

Oppitunteja on neljänä iltana viikossa ma – to ja tunnit alkavat yleensä kello 16.40. Opiskelun voi suorittaa lähi- ja etäopiskeluna tai virtuaalisesti.

Jokainen opiskelija rakentaa opinto-ohjelman omien tarpeiden ja kiinnostuksen mukaan ottaen huomioon oppimäärässä vaadittavat kurssimäärät .

Opetussuunnitelman tuntijako koostuu pakollisista ja syventävistä kursseista. Näiden kurssien kokonaismäärän tulee olla vähintään 44 kurssia. (Valmentavia 0-kursseja sekä perusvalmiuskursseja ei lasketa vähimmäiskurssimäärään.)

Kielissä on tasoerot riippuen kuinka paljon on opiskellut ko. aineita ennen lukiota. Matematiikassa voi opiskella pitkän tai lyhyen oppimäärän. Näistä eroista käytetään kirjainlyhenteitä oppiaineen nimen yhteydessä.

Koko lukion suorittaminen on maksutonta paitsi kirjat ja muut tarvikkeet opiskelijan on hankittava itse.

Päiväkoulusta siirtyminen

Aikuislukioon kesken opintojen siirtyvä opiskelija ei voi saada aikuislukion päättötodistusta, jollei hän suorita kursseja myös aikuislukiossa. Aikuislukiot eivät siis anna päättötodistuksia pelkästään päivälukioissa suoritettujen kurssien pohjalta, vaikka suoritettujen kurssien määrä olisi riittävä. Opiskelijan tulee suorittaa likimain samassa suhteessa aikuislukion kursseja, kuin mitä häneltä puuttuu kursseja päivälukiosta. Esim. päivälukiossa puuttuu 20% 75 kurssista, suoritettava aikuislukiossa n. 20% 44 kurssista.

Päivälukion pakollisen aineen kaikkien pakollisten kurssien suoritusten katsotaan vastaavan aikuislukion kyseisen aineen pakollisten kurssien suoritusta.

Päivälukiosta aikuislukioon siirtyminen ei ole automaatio. Siihen täytyy olla pätevä syy. Tällainen voi olla esim. opiskelijan päätöminen työssäkäynti. Jokainen tapaus harkitaan erikseen.

LUKIO-OPISKELU ETÄOPISKELUNA

Voit opiskella lukion oppimäärän tai osia siitä etäopiskeluna. Opiskelu koostuu lähitunneista ja itseopiskelusta. Lähiopiskelutunneilla käsitellään kurssin keskeisiä kysymyksiä.

Kurssin opettaja antaa kurssin alkaessa yleiset ohjeet, jakaa tehtäviä opiskelijoille ja on tavattavissa koululla vastaanottoaikoina, wilman välityksellä sekä sähköpostitse. Opettaja ohjaa opiskelua moodlessa lähituntien välisenä aikana.

Internetissä on runsaasti oppimateriaaleja kursseista. Aikuislukion sivuille on koottu osoitteita etäopiskelijoille. Etäopiskelu ei edellytä omaa tietokonetta, sillä koulussa on käytävissä koneita opiskeluun. Koulussa myös opastetaan koneen

AINEOPISKELU

Lohjan lukion aikuislinjalla Sinulla on mahdollisuus opiskella yksittäisiä lukiotason kursseja . Lukuvuosi on jaettu viiteen jaksoon. Yksi kurssi kestää yhden jakson ajan. Yhden aineen opiskelijalla on oppitunteja kahtena iltana viikossa.

Voit myös opiskella etäopiskeluna tai virtuaalisesti.

Aineopiskelu maksaa 23,10 € / kurssi. Enimmäismaksu on 115,50

Ammatillinen koulutus (väh. 2,5-vuotinen tutkinto) yo-kirjoituksiin tähtäävä tutkinto

Opiskelijalla suoraan kirjoitusoikeus ja mahdollisuus valita aikuislinjalla kursseja niissä aineissa, joissa aikoo osallistua kirjoituksiin. Osallistumalla mahdollisimman paljon tunneille saavutetaan parhaat tulokset, myös kokeisiin kannattaa osallistua.

Opiskelijalle suositellaan vähintään 3-4 kurssia ruotsia ja englantia, 2 kurssia äidinkieltä ja kirjallisuutta sekä 3-4 kurssia reaaliaineita tai 3-4 kurssia matematiikkaa.

Opiskelija ei saa lukion päättötodistusta vaan ainoastaan yotodistuksen.

Toisen asteen oppilaitoksen opiskelija

Toisen asteen oppilaitosten opiskelijat voivat osallistua aikuislinjan iltaisin järjestettäville kursseille ja suorittaa halutessaan myös ylioppilastutkinnon.

Ammatillisen oppilaitoksen opiskelija voi suorittaa myös lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkinnon.

Yhteistyö lukuverkoston ja Isoverkoston kanssa

Tietyin edellytyksin oppilas voi suorittaa kursseja virtuaalisesti länsi-uusimaalaisen lukuverkoston ja/tai valtakunnallisen isoverkoston kautta. Ilmoittautuminen verkostoihin tapahtuu rehtorin kautta. Pääsääntöisesti vieraan lukion kurssille pääsee ainoastaan siinä tapauksessa, että sitä ei opeteta Lohjan lukion aikuislinjalla.

käyttöön tarpeen vaatiessa. Myös kuntien ja kaupunkien kirjastoissa on koneita käytettävissä. Jos riittävästi opiskelijoita ilmoittautuu, perustetaan näille opiskelijoille etäryhmä. Jos etäopetusryhmää ei muodostu, etäopiskelijoiden opiskelua tuetaan lähinnä tukiovetustyyppisesti sekä verkko-ohjauksen avulla. Etäopiskelija voi aina osallistua myös normaalikurssien lähiopiskeluun, jos ryhmässä on tilaa.

Pakollisten kurssien lisäksi etäopiskelijan on otettava syventäviä kursseja esim. lähiopetusryhmissä saadakseen kurssimääränsä (44 kurssia) täyteen päättötodistusta varten. Näille syventäville kursseille voi pyytää tenttioikeuden ja käydä tunneilla silloin, kun se sopii omiin aikatauluihin.

euroa lukuvuodessa. Tällä enimmäismaksulla voi opiskella lukuvuoden aikana rajoittamattoman määrän kursseja. Kurkseista lähetetään maksu kotiosoitteeseen kurssin alettua. **Opiskelija on velvollinen suorittamaan kurssimaksun, kun on aloittanut kurssin.**

Jos kurssi opiskelijoiden vähyyden vuoksi keskeytyy, eikä koetta järjestetä, kurssimaksua ei peritä. Jos kurssista kuitenkin järjestetään kurssikoe osin tai kokonaan itseopiskelun pohjalta, kurssille ilmoittautuneet maksavat normaalin kurssimaksun. Kurssimaksuja ei peritä koko lukion suorittajilta eikä muiden toisen asteen oppilai-

tosten päätoimisilta opiskelijoilta. Kurssimaksuja ei palauteta. Opiskelijaksi voi ilmoittautua koko lukuvuoden ajan.

PÄIVÄLUKION OPISKELIJAN KURSSIN SUORITTAMINEN YKSITYISESTI

Lupa kurssin suorittamiseen yksityisesti on pyydettävä opettajalta henkilökohtaisesti hyvissä ajoin.

Kurssin suorittaminen yksityisesti on viimeinen vaihtoehto. Yksityiskuulustelu on mahdollista vain siinä tapauksessa, että

- a) saisit ylioppilastutkinnon valmiiksi, mutta tutkinnon valmistuminen riippuu jonkin yksittäisen kurssin arvosanasta.
- b) kyseiselle kurssille osallistuminen normaaliopetuksessa päivälukiossa tai aikuislinjalla ei enää ole mahdollista.

Opettaja antaa mahdolliset lisätehtävät, joiden tekeminen on edellytys kurssisuorituksen saamiselle.

Opettajan kanssa sovitaan koepäivä (ja uusintakoepäivä).

Käy ilmoittautumassa yksityisopiskelijaksi aikuislinjan kansliassa.

Jätä ilmoittautumiskuori opettajan kanssa sovittuun paikkaan viimeistään viikkoa ennen koetta.

Yksityiskuulustelu pitää suorittaa hyväksytysti, jotta se siirretään päivälukion kurssisuorituksiin.

Kun opettaja on tarkastanut kokeen, hän palauttaa koepaperit aikuislinjan opiskelijalokerikkoon. On omalla vastuullasi tarkastaa minkä arvosanan olet saanut. Jos et päässyt kokeesta läpi, ilmoit-taudu kuorella uusintakuulusteluun viimeistään viikkoa ennen uusintakoepäivää.

Ilmoittamaton poissaolo kokeesta sovittuna päivänä on käytetty suorituskerta. Jos sairastut etkä pääse kokeeseen, ota välittömästi yhteyttä opettajaan.

Yksityisopiskelusta veloitetaan 23,10 euroa/kurssi.

Aikuislinjan opiskelija voi vastaavasti anoa oikeutta suorittaa jonkin kurssin päivälukion yksityisopiskelijana.

YLIOPPILASTUTKINTO

Hajauttaminen

Ylioppilastutkinto voidaan suorittaa joko kerralla tai hajautettuna enintään kolmeen peräkkäiseen tutkintokertaan. Kokeet järjestetään kahdesti vuodessa ja molemmat tutkintokerrat ovat samanveroisia. Kokelas voi osallistua kokeisiin opiskeltuaan asianomaisen oppiaineen pakolliset kurssit. Osa kokeista voidaan siis suorittaa ylioppilaskokelasin aikana. Koetehtävät laaditaan oppiaineen pakollisten ja syventävien kurssien perusteella. Vierään kielen lyhyen oppimäärän kokeeseen saa osallistua, kun on opiskellut vähintään kolme lukiokurssia tätä kieltä.

Reaalikoe on nk. aineenaali. Kokeeseen osallistumiseksi ko. reaaliaineiden pakollisten kurssien on oltava opiskeltuna. Jos aineessa ei ole pakollisia kursseja tai pakollisia kursseja on yksi, **vähintään kaksi kurssia on oltava opiskeltuna**. Hyväksytyt reaaliaineen kokeen saa uusia kerran.

Pakolliset ja valinnaiset kokeet

Kokelaan on kirjallisissa kokeissa suoritettava pakollisena äidinkielen koe sekä kolme koetta seuraavista: ruotsi, matematiikka vieras kieli ja reaaliaine. Matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä ja vierassa kielessä järjestetään vaativuudeltaan kahden tasoiset kokeet. Kokelaan on sisällytettävä tutkintoonsa vähintään yksi vaativampi koe. Esim. pitkän matematiikan kurssin mukaan opiskellut kokelas ei ole pakotettu pakollisen laajan matematiikan kokeeseen; hän voi kirjoittaa matematiikassa helpomman tason mukaisen kokeen tai jättää matematiikan kokonaan kirjoittamatta. Samaan tutkintoon voi kuulua vain yksi koe samassa oppiaineessa. Tutkintoa voi myöhemmin täydentää kokeilla, joihin ei ole aikaisemmin osallistunut. Tällöin voi suorittaa myös aikaisemmin kirjoittamansa oppiaineen eri tason kokeen.

Vain silloin, kun kokelas on hylätty vaativammassa kokeessa, hän voi uusia tämän kokeen suorittamalla helpomman tason kokeen. Tällöin tutkintoon pitää kuitenkin jäädä vähintään yksi vaativampi koe. Näiden neljän pakollisen kokeen lisäksi kokelaalla on oikeus suorittaa ylimääräisiä kokeita. Hylättyä ylimääräistä koetta ei merkitä ylioppilastodistukseen.

Kokelaiden on suoritettava opetusministeriön määräämät ylioppilastutkimuskorotukset.

Uusinta ja korotukset

Hylätyn pakollisen kokeen saa uusia kahdesti kokeita välittömästi seuraavien kolmen ylioppilastutkinnon yhteydessä. Jollei kirjoituksia ole tässä ajassa hyväksytysti suoritettu, on kirjoituskokeet kokonaisuudessaan uusittava. Mikäli hylätty pakollinen koe on tullut kompensoituksi tai hylätty arvosana on annettu ylimääräisessä kokeessa, koetta uusivaa kokelasta ei katsota hylätyn kokeen uusijaksi, vaan tutkinnon täydentäjäksi. Hylätyn pakollisen kokeen, joka on kompensoitu sekä hylätyn ylimääräisen kokeen saa uusia kaksi kertaa ilman aikarajaa.

Hyväksytyt kokeet saa uusia vain kerran. Aikarajoitusta hyväksytyt kokeet korottamisella ei ole. Ylioppilastutkintoa voidaan myöskin jälkepäin täydentää ilman kokeiden lukumäärälle asetettavia rajoituksia. Hyväksytyt kokeet uusia tai tutkinnon täydentäjä saa erillisen todistuksen.

Opiskeluläppäri

Opiskelijoita kehoitetaan hankkimaan ylioppilaskokeissa käytettävä päätelaite, joka on kannettava 64 bittinen x86-prosessoriin perustuva tietokone. Näissä koneissa voi olla Windows-, OSX tai Linux-käyttöjärjestelmä. Ne ovat "tavallisia läppäreitä".

Tutustu ehdottomasti läppäriin vähimmäismäärittelyyn YTL:n nettisivulta ennen laitteen hankkimista:

Arvostelu

Opettaja (tai kokelas opettajan kautta) voi puolen vuoden kuluessa tulosten julkistamisesta pyytää suorituksen arvosteluperusteita. Jos lautakunnan ilmoittama koetulos vaikuttaa virheelliseltä, rehtori tai opettaja voi esittää tarkistuspyynnön.

Jos kokelas on tyytymätön arvosteluun, hän voi kirjallisesti pyytää tarkistusarvostelun suorittamista. Hakemus on tehtävä lukion rehtorille 14 päivän kuluessa siitä, kun tulos on ollut tilaisuus saada tietoonsa. Hakemuksesta tulee ilmetä, mitä koetta ja kokeen osaa pyyntö koskee sekä kokelaan nimi, lukio, jossa hän on kokeen suorittanut, kokelaan osoite ja pankkiyhteys. Tarkistusarvostelun hakeminen maksaa tällä hetkellä 50 € kokeelta. Maksu palautetaan, jos arvostelu muuttuu.

Kokelas voi pyytää koesuorituksensa nähtäväksi lautakunnan kansliassa ennalta sovittuna aikana. Koesuorituksesta voi myös pyytää lähetettäväksi kopion (25 € / koe). Tämä voi tapahtua n. kuukauden kuluttua tulosten valmistumisesta. Koesuorituksia säilytetään 1½ vuotta.

Erillisjärjestelyjen hakeminen

Mikäli kokelaalla on lukihäiriö tai sairaus, vika tai vamma, joka saattaa haitata ylioppilaskoesuoritusta, kokelas voi hakea erityisjärjestelyä. Erityisjärjestelyä haetaan kevään tutkinnon osalta viimeistään 23.11. ja syksyn tutkinnon osalta 23.4. mennessä. Tarkempia tietoja saa ylioppilastutkintolautakunnan kotisivuilta os. www.ylioppilastutkinto.fi.

Ilmoittautuminen ja maksut

Kevään kirjoituksiin on ilmoittauduttava viimeistään 21.11. ja syksyn kirjoituksiin viimeistään 5.6.

Ilmoittautuminen on sitova. Ylioppilastutkinnon maksut: 14 € perusmaksu ja 28 €/ainesuoritus. Kokelaille lähetetään lasku kotiosoitteeseen ennen tutkintoa.

Infot

Kokelaille järjestetään tiedotustilaisuus ennen kirjoituksia, jossa jaetaan ohjeita kirjoitusten järjestelyistä.

Katso myös Ylioppilastutkintolautakunnan kotisivut www.ylioppilastutkinto.fi.

YO-kokeen uudistus

YO-tutkinto tullaan tulevaisuudessa suorittamaan digitaalisesti modernia informaatioteknologiaa hyödyntämällä. Uudistus suoritetaan asteittain syksyn 2016 kokeista alkaen.

syksy 2016: saksa, maantiede ja filosofia

kevät 2017: ranska, yhteiskuntaoppi ja psykologia

syksy 2017: ruotsi, uskonto/et, terveystieto ja historia

kevät 2018: englanti, espanja, italia, portugali, latina ja biologia

syksy 2018: äidinkieli, s2, venäjä, fysiikka, kemia ja saami

kevät 2019: matematiikka

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Digabi/ytI_paatelaiteohje_2017_fi.pdf

Kursseilla opetellaan kokeiden pitoa sähköisesti. Lisäksi tietotekniikan kursseilla (AT1, AT2, AT3) keskitytään valmiuksiin, joita tarvitaan yo-kokeissa.

Järkevää on vuokrata läppäri koulun kautta. Ota yhteyttä rehtoriin!

AIKUISLUKION KÄSITTEITÄ

Aikaisemmat opinnot

Aikaisempien opintojen kurssiarvosanoja voidaan opiskelijan pyynnöstä siirtää opintosuorituksiin, jos ne tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään vastaavat kyseistä aikuislinjan kurssia. Muualla loppuun suoritettu oppimäärä lukioaineessa voidaan siirtää sellaisenaan. Kurssiarvosanojen siirroista päättää rehtori.

Aineopiskelija

Opiskelija, joka suorittaa vain yksittäisiä kursseja. Opiskelija saa todistuksen suoritetuista kursseista.

Arvostelu

Aikuislukion/lukion aikuislinjan arvostelussa noudatetaan lukioasetuksen (810/98) 6 - 9 §:n säännöksiä ja niihin perustuvia koulun opetussuunnitelman määräyksiä.

Lukion aikuislinjalle opiskeluaan jatkamaan tulleiden opiskelijoiden arvosanat pyritään mikäli mahdollista antamaan heidän lukion aikuislinjalla suorittamiensa kurssien perusteella ja lisäksi otetaan huomioon oppimäärän muualla suoritettu osa. Loppuun suoritettun oppimäärän arvosana sen sijaan voidaan ottaa huomioon ja siirtää sellaisenaan opiskelijan päättötodistukseen.

Eroaminen

Koulusta eroaminen on ilmoitettava välittömästi kansliaan. Samalla voi pyytää todistuksen suoritetuista opinnoista.

Etenemiseste

Kurssista saatu hylätty arvosana ei estä opiskelua seuraavilla aineen kursseilla. Hylättyjä arvosanoja voi korottaa myöhemmin.

Hajautettu ylioppilastutkinto

Ylioppilastutkinnon hajautetusti kirjoittavat ilmoittautuvat jokaiseen tutkintoon erikseen määräaikaan mennessä.

Ilmoittautuminen kurssille

Ilmoittautuminen kurssille tapahtuu kahdessa vaiheessa:

a) Jokainen opiskelija on sijoitettu perusryhmään (esim. L17A) lukuvuoden alussa tai kouluun tullessaan.

b) **Kurssin ALKAESSA opiskelija ilmoittautuu kurssille joko läsnäolevana tai pyytää tenttioikeutta. Jos opiskelija ei pääse kurssin ensimmäisille tunneille, on (erityisesti syventävissä kursseissa) ilmoitettava opettajalle esim. wilmassa tai sähköpostilla, että on tulossa kurssille.** Muutoin kurssi voi peruuntua aiheettomasti. **Ilmoittautuminen pyydetään suorittamaan Wilman kautta.**

Ilmoitustaulut

Aikuislinjan ilmoitustaulu on syyslukukaudella 1. kerroksessa luokan B102 vieressä. Esim. koejärjestelyihin voi tulla muutoksia. **Seuraa ilmoitustaulua!**

Internet-osoitteita

Lohjan lukion aikuislinja:
peda.net/lohja/lukiokoulutus/lla
 Etelä-Suomen etälukioverkko:
www.sotunki.edu.vantaa.fi/etalukioverkko
 Opetushallituksen etälukiosivut:
www.oph.fi/etalukio
 Ylioppilastutkintolautakunta:
www.ylioppilastutkinto.fi
 Länsi-Uudenmaan kuntien toisen asteen yhteistyöverkosto:
www.luku.fi
 Valtakunnallinen toisen asteen yhteistyöverkosto:
www.isoverstas.fi

Jakso

Lukuvuosi on jaettu viiteen opiskelujaksoon. **Elokuussa 9.8-29.8 on lisäksi ns. 0-jakso**, jossa ovat lukio-opiskeluun valmentavat 0-kurssit matematiikassa, englannissa ja ruotsissa opinnot aloittaville sekä syventävät kurssit matematiikassa, ruotsissa, äidinkiessä ja englannissa lähinnä kolmatta vuotta aloittaville ja syksyllä kirjoittaville.

Kaksoistunti

Kaksi saman aineen peräkkäistä opetusrupeamaa, joiden välissä voi olla 5 minuutin välitunti luokkatilavaihdoksia ym. varten.

Koeviikko

Jakson lopussa on koeviikko, jonka lopussa pidetään ao. jakson kurssien loppukokeet. Koeviikolla ei ole muuta opetusta.

Kokeet

Kokeet alkavat kello 16.40 ja päättyvät 20.00. Kokeesta saa poistua aikaisintaan 17.40. Jos sinulla on kaksi koetta samana päivänä, voit jatkaa tuntia pidempää

Kokeiden palautus

Kokeet palautetaan seuraavan kurssin alussa tai toimiston edessä olevaan lokeriin.

Korotuskuulustelut (ns. tentit)

Ylioppilaskirjoitusten yhteydessä pidetään erilliset korotuskuulustelut ennen tai jälkeen kirjoitusten. Nämä tentit ovat opiskelijalle vapaaehtoisia ja vaikuttavat vain päättötodistukseen. Kuulustelu kestää yleensä enintään kolme tuntia. Kuulustelu koskee **aineen koko oppimäärää**, mutta sitä voidaan tarpeen mukaan myös painottaa siten, että joidenkin kurssien osuus on kuulustelussa muita laajempi. Jos kuulustelua tällä tavoin painotetaan, tulee opiskelijoille tehdä etukäteen selväksi, millainen painotus kuulustelussa on. Opiskelijalle korotuskuulustelut ovat vapaaehtoisia, ja niillä voi korottaa päättötodistuksen arvosanaa. Kuulustelu arvostellaan yleisiä arvosteluperiaatteita noudattaen. Hyväksytyt suoritus siis edellyttää vähintään arvosanaa viisi. Kuulustelua ei yleensä saa uusia. Koulutyön päättyessä annettu arvosana voi muuttua vain, mikäli opiskelija korotuskuulustelussa on osoittanut **parempaa osaamista**. Ylioppilastutkinnon suorittaja ei siis voi korottaa yo-kirjoitusohjelmaansa kuuluvan oppiaineen yksittäisten kurssien hyväksytyjä suorituksia tenttikauden alettua. Siis kevään kirjoittajien on halutesaan korottaa jonkin kevään kirjoituksiin kuuluvan oppiaineen yksittäisen kurssin hyväksytyä arvosanaa tehtävä se viimeistään 3. jakson lopussa ja syksyn kirjoittajien 5. jakson lopussa. Jonkin aineen arvosanaa sen sijaan voi korottaa joko ennen ja jälkeen kirjoituksia järjestettävissä vapaaehtoisissa korotuskuulusteluissa tai yksityisopiskelijana erillisessä kokeessa. Tällöin on tentittävä aineen koko oppimäärä. Suorituksesta annetaan todistus, joka huomioidaan mm. yhteisvalinnassa. Mikäli uusintakoe suoritetaan viimeistään neljä viikkoa ennen ylioppilasjuhlaa, niin uusinnan arvosana

voidaan ottaa varsinaiseen päättötodistukseen. Ilmoittautuminen näihin erillisiin kokeisiin on tehtävä koulun toimistoon.

Kurssi

Kunakin oppiaineen oppimäärä on jaettu kursseihin. Yksi kurssi on keskimäärin 28 oppitunnin kokonaisuus, josta osa on koeaikaa.

Kurssiarvosana

Kurssin suorittamisesta annettava numeroarvostelu, johon vaikuttavat loppukoe, osittain mahdollinen välikoe ja kurssiosallistuminen.

Kurssien suoritusjärjestys

Äidinkielen ja kirjallisuuden, kielten ja matematiikan kurssit suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Muissa aineissa järjestyksestä voi yleensä poiketa. Kurssijärjestyksestä poikkeamiset sovitaan opettajan kanssa.

Kurssin arvostelu

Opetukseen osallistuminen on osa kurssin suorittamista. Arvosteltavan kurssin lopussa on loppukoe. Kurssit arvostellaan toisistaan riippumatta. Kurssit arvostellaan lukioasetuksen 6 §:ssä säädetyn arvosanojin (4 - 10). Osa kursseista voidaan kuitenkin arvostella opetussuunnitelmassa ja tämän oppaan kurssisisällöissä mainitulla tavalla.

Pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit arvostellaan numeroin.

Koulukohtaiset syventävät kurssit arvostellaan suoritusmerkinnällä. Poikkeukset: MAA14, MAB9, AT1, AT2, AT3, AT4, ATP1 näistä kursseista voi pyytää numeroarvioinnin kurssin alkaessa. Pyynnön voi myöhemmin peruuttaa.

Kurssisisällöt

Kurssit ja oppimäärät sisältävä tiivis, vuosittain uusittava luettelo kunkin kurssin pääasioista on mukana tässä opinto-oppaassa.

Kurssitarjotin

Kullekin jaksolle tehdään kursseista lukujärjestys. Opiskelijat valitsevat työpäivänsä oppitunnit tältä tarjottimelta.

Lukukausi

Lukuvuosi jakaantuu syys- ja kevätlukukauteen.

Lukuvuosi

1.8. - 31.7.

Luokattomuus

Eteneminen oppiaineissa tapahtuu kurseittain. Etenemisvauhtiaan voi säädellä. Luokalle ei voi jäädä, koska luokkia ei ole. Opiskelijan on pidettävä itse huoli opintojensa etenemisestä.

Opetukseen osallistuminen

Jos opiskelija on poissa kurssilta yli neljä kaksoistuntia syytä ilmoittamatta eikä ole pyytänyt tenttioikeutta, häneltä voidaan evätä oikeus osallistua loppukokeeseen. Vieraiden kielten ja toisen kotimaisen suullisen kurssin suorittaminen vaatii läsnäolon.

Oppiaineen arviointi

1) **Kaikkien oppiaineen pakollisten ja syventävien** kurssien suoritukset ovat mukana päättöarvosanassa. Koulukohtaiset syventävät kurssit voivat korottaa päättöarvosanaa opetussuunnitelmassa mainitulla tavalla.

2) Vähintään 2/3 oppiaineen kaikista suoritetuista kursseista on oltava hyväksytyjä, kuitenkin enintään kolme hylättyä kurssia ai-neessa, jossa on yli 10 kurssia.

3) Hylättyä koulukohtaista syventävää kurssia ei lueta kurssimäärään.

4) **Mikäli opiskelija pyytää**, hän on oikeutettu saamaan **suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin** sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opintojen keskeytys

Opiskelijalla on oikeus keskeyttää opintonsa enintään viiden jakson ajaksi kerrallaan rehtorin luvalla. Opiskelija, joka ilman tätä lupaa on ollut osallistumatta yhdellekään kurssille kahden jakson aikana, **poistetaan koulun kirjoista**. Opiskelija voi kuitenkin ilmoittautua myöhemmin uudelleen. Opiskelun lopettamisesta tai tilapäisestä keskeyttämisestä pyydetään ilmoittamaan kansliaan.

Opinto-ohjaus

Jokaisen varsinaisen opiskelijan opinto-ohjelmaan kuuluu vapaaehtoisena opinto-ohjausta.

Tavoitteena on auttaa opiskelijaa suunnittelemaan itselleen parhaiten soveltuva opinto-ohjelma lukio-opintojen suorittamiseksi. Opiskelijan tulee saada selkeä käsitys opintojen kokonaisvaatimuksista.

Ilmoittautumisen yhteydessä ja myöhemmin opintojen eri vaiheissa oppilasta ohjataan ja tuetaan, esimerkkeinä henkilökohtainen ohjaus, kaikille yhteiset infotilaisuudet ja perehdytys ylioppilastutkintoon.

Opiskelijan on aina mahdollista tulla toimistoon keskustelemaan, soittaa tai lähettää sähköpostia opiskeluun liittyvistä asioista. Opinto-ohjauksesta huolehtii rehtori. Mikäli opiskelija haluaa keskustella pidempään, hänen on hyvä varata aika etukäteen.

Opiskelijakortti

Aikuislinjan toimistossa kustakin opiskelijasta pidettävä tietue, johon merkitään henkilötiedot, opiskeluohjelma ja arvosanat. Jos opiskelijan henkilötietoihin tulee muutoksia opiskeluaikana, toivomme että kukin ilmoittaisi niistä toimistoon tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi.

Opiskelusuunnitelmien muutos

Opintojen nopeutuksesta ja valintojen muuttamisesta on aina syytä neuvotella rehtorin kanssa.

Oppiaine-arvosana

Todistukseen merkittävä arvosana oppiaineen kurssien keskiarvona tai opetussuunnitelmassa ilmoitetulla tavalla korotettuna. Todistukseen tulee suoritetuista oppiaineista arvosana siihenastisista kursseista ja päättötodistukseen kaikista kursseista.

Oppiaineen arvostelu

Jos oppiaineessa on sekä yhteisiä että syventäviä kursseja, aineesta annetaan yksi yhteinen arvosana. Arvosana määritetään kurssien arvosanojen aritmeettisena keskiarvona. Arvosana annetaan kokonaislukuna ja 0,5 pyöristetään aina ylöspäin.

Moodle

Verkko-opiskeluympäristö, joka sisältää kurssikohtaista materiaalia. Kirjautumista varten tarvitset tunnuksen ja salasanan.

Oppimäärän suorittaminen ja arvostelu

Oppimäärä arvostellaan, kun opiskelijan opinto-ohjelman mukainen aineen oppimäärä on suoritettu. Numeroarvosanoin arvostellaan kaikki yhteiset oppiaineet ja psykologia, mikäli opiskelija on suorittanut siinä vähintään kaksi kurssia sekä valinnaiset vieraat kielet, mikäli opiskelija on suorittanut niissä vähintään kolme kurssia.

Koulutyön päättyessä annettu arvosana voi muuttua vain, mikäli opiskelija korotuskuulustelussa on osoittanut parempaa osaamista. Ylioppilastutkinnon suorittaja ei siis voi korottaa yo-kirjoitusohjelmaansa kuuluvan oppiaineen yksittäisten kurssien hyväksytyjä suorituksia tenttikauden alettua. Siis kevään kirjoittajien on halutessaan korottaa jonkin kevään kirjoituksiin kuuluvan oppiaineen yksittäisen kurssin hyväksytyä arvosanaa tehtävä se viimeistään 3. jaksun lopussa ja syksyn kirjoittajien 5. jaksun lopussa. Nämä aikarajat koskevat kaikkien aineiden hyväksytyjä kursseja niillä opiskelijoilla, jotka ovat ilmoittautuneet kaikkiin neljään pakolliseen kokeeseen ylioppilastutkinnossa.

Hylättyjä arvosanoja voi sen sijaan korottaa sekä suorittaa syventäviä kursseja todistusten sallimissa aikarajoissa. Jonkin aineen arvosanaa sen sijaan voi korottaa joko ennen ja jälkeen kirjoituksia järjestettävissä vapaaehtoisissa korotuskuulusteluissa tai yksityisopiskelijana erillisessä kokeessa. Tällöin on tentittävä aineen koko oppimäärä. Suorituksesta annetaan todistus, joka huomioidaan mm. yhteisvalinnassa. Mikäli uusintakoe suoritetaan viimeistään neljä viikkoa ennen ylioppilasjuhlaa, niin uusinnan arvosana voidaan ottaa varsinaiseen päättötodistukseen. Ilmoittautuminen näihin erillisiin kokeisiin on tehtävä koulun toimistoon.

Oppitunti

1 h = 40 minuuttia kestävä opetusrupeama.

Pedanet

Koulun kotisivu on Pedanetissä osoitteessa

<https://peda.net/lohja/lukiokoulutus/LLA>

Sieltä löydät myös opettajien kurssisivuja, kalenterin, linkkejä, op-paita ym.

Poissaolo

Jos opiskelija joutuu olemaan pätevistä syistä poissa kokeesta, mutta on kuunnellut kurssin, hän voi asiasta opettajalle ilmoittamalla säilyttää oikeuden kahteen tenttikertaan. Opettaja merkitsee tällöin kokeesta ns. O-merkinnän (=opiskeltu kurssi). Tällöin hän voi osallistua seuraavaan vastaavan kurssin kokeeseen tai rästikokeeseen.

Päättöarvosana

Päättöarvosanan saamiseksi on hyväksytyttyä kursseja oltava vähintään 2/3 opiskelijan opinto-ohjelman mukaisista oppimäärän kursseista kussakin oppiaineessa.

Päättötodistus

Opiskelijan suoritettua kaikki yhteiset oppiainekurssit ja riittävän määrän valinnaisia kursseja tuntijaon ehtojen mukaisesti hänelle kirjoitetaan pyynnöstä päättötodistus. Päättötodistusta ei yleensä voi uusia, sitä voi täydentää erillisillä suoritustodistuksilla.

Lukion päättötodistuksen arvosanat määrätään ottaen huomioon opiskelijan suorittamien kurssien ja korotuskuulustelujen arvosanat. Päättötodistuksen saamisen edellytyksenä on myös, että opiskelija on osallistunut määrättyyn määrään tuntijaon sisältämiä kursseja

Rästitentti

Rästitenttejä järjestetään jokaisen jakson puolivälin vaiheilla. Rästitenttiin osallistuminen edellyttää ilmoittautumista **opettajalle henkilökohtaisesti viimeistään viikkoa ennen koepäivää**. Rästitenttikouren voi palauttaa toimistoon, **jos on sopinut tästä menettelystä opettajan kanssa**. Muutoin kuori on palautettava opettajalle **viimeistään viikkoa ennen koepäivää**. Rästitenttikourea saa käydä käytävällä olevasta lokerikosta.

Tenttilupa

Kurssin voi suorittaa opettajan harkinnan mukaan opetukseen osallistumatta (ns. T-merkintä eli tenttilupa), jos pyytää tätä oikeutta kurssin pitäjältä. Kurssin pitäjä ilmoittaa oppilaalle mahdolliset lisälukemiset ja lisätehtävät. Kokeessa oppilaalla voi tällöin olla lisätehtäviä tai kokonaan eri tehtävät. **Huom. Pelkkä Wilman kautta kurssille ilmoittautuminen ei anna kokeeseen osallistumisoikeutta. Opiskelijan tulee osallistua opetukseen tai sopia asia opettajan kanssa.**

Todistus suoritetuista opinnoista

Aikuislinjan opiskelijalle kirjoitetaan pyydettyä todistus siihen asti suoritetuista opinnoista työnantajalle tai muille oppilaitoksille esitetäväksi tai erotodistus opiskelijan lopetettua aikuislinjan opintonsa jostakin syystä kesken.

Tukiopetus

Tarkoitettu käytettäväksi opiskelun tukemiseen esim. välttämättömiin poissaolojen aiheuttamien haittojen vähentämiseen.

Tutor (etäopiskelu)

Kurssin ohjaaja, joka antaa yleiset ohjeet kurssin alkaessa, antaa tehtäviä, on tavattavissa koululla vastaanottoaikoina ja lisäksi sähköpostin sekä Wilman välityksellä.

Uusintakuulustelut

Opiskelijalla, joka on ollut poissa loppukokeesta tai jonka suoritusta ei ole hyväksytty, on oikeus **kerran** osallistua järjestettävään uusintakuulusteluun seuraamatta ko. kurssin opetusta. Opettajalla on oikeus tarvittaessa myöntää lisäyrityskerta harkintansa mukaan. Jos joutuu olemaan pätevistä syistä poissa loppukokeesta, sitä ei lasketa suorituskerraksi. Opiskelijalla on oikeus opetusta seuraamatta kerran suorittaa uudelleen kaikkien aineiden oppimäärien hyväksytyjen kurssien kokeita. Päätötdodistuksen arvosanaa määrätessä otetaan parempi suoritus huomioon.

Valinnaiset oppiaineet

Opetussuunnitelmaan sisältyy opiskelijalle valinnaisia oppiaineita, joita toteutetaan resurssien sallimissa rajoissa.

Valinnaisten kurssien numeroarviointi

Opiskelija voi valinnaisia vieraita kieliä ja psykologiaa koskevien säädösten lisäksi saada numeroarvioinnin myös tietotekniikassa, tähtitieteessä ja mahdollisesti muissa oppiaineissa, joiden oppimäärä muodostuu pelkästään syventävistä kursseista, jos hän pyytää tätä vaihtoehtoa aineen opiskelun alkaessa. Numeroarviointipyyntö voi myöhemmin peruuttaa.

Valmentavat kurssit (ns. 0-kurssit)

Kursseja järjestetään opintojen alkaessa englannin ja ruotsin kielissä sekä matematiikassa lukio-opintojen tukemiseksi. Nämä kurssit ovat vapaaehtoisia. Niistä ei anneta numeroarvosanaa eikä niitä voi lukea minimikurssimäärään.

Varsinainen aikuislinjan opiskelija

Riittävää määrää yhteisiä ja valinnaisia oppiaineita opiskeleva henkilö, joka tähtää päätötdodistuksen saamiseen.

Verkko-opiskelu

Etäopiskelijalle on internet-verkossa runsaasti oppimateriaaleja kursseista. Opiskelija voi olla yhteydessä tutoriinsa sähköpostitse tai Wilman välityksellä. Myös aikuislinjan omilla sivustoilla on materiaalia ja opiskeluohjeita. Opiskelija voi tietyissä tapauksissa suorittaa kurssin kokonaan virtuaalisesti joko omassa tai aikuislinjan kautta vieraassa oppilaitoksessa.

Wilma

Wilma on WWW-liittymä Primus-kouluhallintojärjestelmään. Opiskelija voi Wilmassa tehdä kurssivalintoja ja tulostaa esimerkiksi opinto-rekisteriotteen. **Kursseille ilmoittautumiset pyydetään tekemään Wilman kautta.**

Voidaksesi käyttää Wilmaa, tarvitset käyttäjätunnuksen ja salasanan - nämä saat aikuislukion toimistolta. Opastamme tarvittaessa sinua sovelluksen käytössä.

Välikoe

Kurssin kestäessä voidaan pitää koe siihen asti opetetusta asiasta.

Välitunti

Kaksoistuntien välinen yleensä 10 minuutin tauko.

Ylioppilaskirjoitukset

Lukion aikuislinjan opiskelijalla on oikeus osallistua ylioppilastutkintolautakunnan järjestämiin ylioppilaskirjoituksiin, jos ilmoittautumispäivänä ei ole mitään estettä päätötdodistuksen saamiseen kirjoitusten yhteydessä. Ylioppilaskirjoitukset ovat täysin erillinen tutkintotarja, joka toteutetaan koulun tiloissa ja valvonnassa.

Ylioppilastutkintomaksu

Tutkintomaksut maksetaan kotiin tulevalle pankkisiirrolla. **Ilmoittautuminen on sitova.**

Ylioppilastutkintododistus

Hyväksytyin ylioppilastutkintododistuksen saa vain määrätty oppiaineet suoritettuaan päätötdodistuksen saamisen yhteydessä. Lukion päätötdodistuksen voi saada ilman hyväksytyä ylioppilastutkintododistustakin. Ammatillisen tutkinnon pohjalta kirjoittavat saavat ylioppilastutkintododistuksen suoritettuaan ammatillisen päätötdodistuksen.

MUISTA NÄMÄ

Kursseille ilmoittautuminen

IKursseille ilmoittautuminen tapahtuu wilmassa.

Kurssien alkaminen

Jos et pääse kurssin ensimmäiselle tunnille, **ilmoita ehdottomasti opettajalle** puhelimitse tai sähköpostilla, että olet tulossa kurssille.

Kurssien uusinnat

Täytä rästikuori (kuoria saat aikuislukion toimistosta) ja anna opettajalle **henkilökohtaisesti viimeistään viikkoa ennen koepäivää**. Jos et tavoita opettajaa, voit sopia esim. Wilma-viestillä, että saat jättää kuoren toimistoon. Älä jätä kuorta mihinkään sopimatta opettajan kanssa rästikokeesta. *Ilmoittautumiskuorta ei missään tapauksessa saa jättää opettajan kokeiden palautus-laatikkoon. Sieltä hän ei sitä etsi!*

Puuttuvat kurssit

Opiskelun loppuvaiheessa tarkista kurssimääräsi ja tee rehtorin kanssa suunnitelma puuttuvien kurssien suoritusaikataulusta. Sovi nämä suoritukset välittömästi ko. opettajien kanssa. Jos joudut poikkeamaan tästä suunnitelmasta, tarkista tilanne rehtorin kanssa ja sovi mahdolliset muutokset opettajan kanssa.

YO-kirjoitukset

Pidä huoli, että pakolliset kurssit tulevat opiskelluksi kirjoitusaineissa määräaikaan mennessä. Älä aloita

kirjoituksiin osallistumista liian aikaisin. Liian monien kurssien puuttuminen johtaa aikataulunaniikkiin ja todistukset jäävät saamatta aiotussa aikataulussa.

Poikkeusjärjestelyt

Poikkeuksellisia koejärjestelyjä tehdään vain hätätapauksessa. Jos joudut pyytämään poikkeusjärjestelyjä, tee se riittävän ajoissa, ainakin kaksi viikkoa ennen toivomaasi ajankohtaa. Tarkista sitä ennen, onko etä-/lähiryhmän vastaava koepäivä tai uusinta-koepäivä mahdollinen. Mitä myöhemmin lähdet liikkeelle, sitä todennäköisempää on, että järjestely ei enää onnistu. Puuttuvan kurssin (abit) voi mahdollisesti saada suoritetuksi yksityisopiskelijana päivälukion puolella. Tästä on neuvoteltava **hyvissä ajoin**.

Infot

Yritä ehdottomasti päästä informaatiotilaisuuksiin. Seuraa Aikuislinjan kotisivua viikoittain ja vilkaise koulussa olevaa ilmoitustaulua silloin tällöin.

Opinto-ohjaus

Voit tulla kansliaan aina milloin vain olen paikalla. Pysin neuvomaan ja auttamaan opiskelussasi aina, jos on vähänkin epävarma tilanne. Myös sähköpostia ja puhelinta voit käyttää epäröimättä.

MENESTYSTÄ OPINTOIHISI!

Kimmo Mikkola
Lohjan lukion aikuislinja

	oppiaine	kurssit	kustantaja - kirja
0- kurssit	englanti	ENA0	Take Off (Otava)
	ruotsi	RUB0	Megafon+ (Otava) / Lähtötasokurssi
	matematiikka	MAB0	Opettajan materiaali MAOL-taulukot (Otava)
Lukiokurssit	biologia	BI1 BI2 BI3 BI4 BI5	Bios 1 Elämä ja evoluutio Sanoma Pro Bios 2 Ekologia ja ympäristö Sanoma Pro Bios 3 Solu ja perinnöllisyys Sanoma Pro BIOS 4 Ihmisen biologia Sanoma Pro BIOS 5 Biologian sovellukset Sanoma Pro
	elämäntutkimustieto	ET1 ET2 ET3 ET4 ET5 ET6	Peltomaa & Vehmanen: Lukion elämäntutkimustieto kurssi 1, Opintoverkko (OPS 2016), e-kirja tai painettu Peltomaa & Vehmanen: Lukion elämäntutkimustieto kurssi 2, Opintoverkko (OPS 2016), e-kirja tai painettu Peltomaa & Vehmanen: Lukion elämäntutkimustieto kurssi 3; Opintoverkko , e-kirja tai painettu Ei oppikirjaa. Opettajan aineisto Ei oppikirjaa. Opettajan aineisto Ei oppikirjaa. Opettajan aineisto
	englanti	ENA1 ENA2 ENA3 ENA4 ENA5 ENA6 ENA7 ENA8 ENA9 ENA10 ENA11 ENA13	On Track 1 (SanomaPro) Daffue-Karsten & muut (suositellaan digikirjaa) On Track 2 (SanomaPro) (suositellaan digikirjaa) On Track 3 (SanomaPro) (suositellaan digikirjaa) On Track 4 (Sanomapro) (suositellaan digikirjaa) On Track 5 (Sanomapro) (suositellaan digikirjaa) On Track 6 (Sanomapro) (suositellaan digikirjaa) On Track 7 (Sanomapro) (4. jaksolla, suositellaan digikirjaa) On Track 8 (Sanomapro) (suositellaan digikirjaa), suullinen kurssi Opettajan oma materiaali Opettajan oma materiaali Opettajan oma materiaali
	filosofia	FI1 FI2 FI3 FI4	Keinänen ja Vadén: Filosofian haasteet FI1, Atena (OPS 2016), e-kirja tai painettu Keinänen ja Vadén: Etiikan haasteet FI2, Atena (OPS 2016), e-kirja tai painettu Keinänen ja Vadén: Yhteiskuntafilosofian haasteet FI3, Atena, e-kirja tai painettu Argumentti 4 Lukion filosofia Tieto, tiede ja todellisuus (Ilmari Hirvonen) Sanoma Pro
	fysiikka	FY1 FY2 FY3 FY4 FY5 FY6 FY7 FY8	Fysiikka 1 Fysiikka luonnontieteenä (OPS2016) (SanomaPro) Fysiikka 2 Lämpö (OPS2016) (SanomaPro) Fysiikka 3 Sähkö (OPS2016) (SanomaPro) Fysiikka 4 Voima ja liike (OPS2016) (SanomaPro) Fysiikka 5 Jaksollinen liike ja aallot (SanomaPro, OPS 2016) Fysiikka 6 Sähkömagnetismi (SanomaPro, OPS 2016) Fysiikka 7 Aine ja säteily (SanomaPro, OPS 2016) Opettajan materiaali
	historia	HI1 HI2 HI3 HI4 HI5 HI6	Forum I, Ihminen, ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa(Otava) uusi OPS Forum III Itsenäisen suomen historia (Otava) uusi OPS Forum II Kansainväliset suhteet (Otava) uusi OPS Forum IV Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (Otava) uusi OPS Forum V Suomi esihistoriasta autonomiseen aikaan (Otava) uusi OPS Forum VI Maailman kulttuurit kohtaavat (Otava) uusi OPS
	kemia	KE1 KE2 KE3 KE4 KE5	Mooli 1 Kemiaa kaikkialla (Otava, OPS 2016) Mooli 2 Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (Otava, OPS 2016) Mooli 3 Reaktiot ja energia (Otava, OPS 2016) Mooli 4 Materiaalit ja teknologia (Otava) Mooli 5 Reaktiot ja tasapaino (Otava)

Lukiokurssit	maantiede	GE1 GE2 GE3 GE4	Manner GE1 Maaailma muutoksessa (Otava) Manner GE2 Sininen planeetta (Otava) Manner GE3 Yhteinen maailma (Otava) Manner 4 Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (Otava)
	matematiikka, lyhyt	MAY1L MAB2 MAB3 MAB4 MAB5 MAB6 MAB7 MAB8 MAB9	YHTEINEN TEKIJÄ Lukion matematiikka 1 Luvut ja lukujonot (Sanoma Pro) uusi OPS TEKIJÄ Lyhyt matematiikka 2 Lausekkeet ja yhtälöt (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Lyhyt matematiikka 3 Geometria (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Lyhyt matematiikka 4 Matemaattisia malleja (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Lyhyt matematiikka 5 Tilastot ja todennäköisyys (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Lyhyt matematiikka 6 Talousmatematiikka (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Lyhyt matematiikka 7 (Sanoma Pro) TEKIJÄ Lyhyt matematiikka 8 (Sanoma Pro) Syksyn 2018 YO-kirjoittajat: YO Lyhyt Matematiikka (Sanoma Pro) Kevään 2019 YO-kirjoittajat: YO-kertaus TEKIJÄ Lyhyt matematiikka (Sanoma Pro) Laskinsuosituksset annetaan syksyn kursseilla! (Laskinohjelmistoista tulossa uusia päivityksiä!!)
	matematiikka, pitkä	MAY1P MAA2 MAA3 MAA4 MAA5 MAA6 MAA7 MAA8 MAA9 MAA10 MAA11 MAA12 MAA13 MAA14	YHTEINEN TEKIJÄ Lukion matematiikka 1 Luvut ja lukujonot (Sanoma Pro) uusi OPS TEKIJÄ Pitkä matematiikka 2 Polynomifunktiot ja yhtälöt (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Pitkä matematiikka 3 Geometria (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Pitkä matematiikka 4 Vektorit (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Pitkä matematiikka 5 Analyttinen geometria (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Pitkä matematiikka 6 Derivaatta (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Pitkä matematiikka 7 Trigonometriset funktiot (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Pitkä matematiikka 8 Juuri- ja logaritmifunktiot (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Pitkä matematiikka 9 Integraalilaskenta (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Pitkä matematiikka10 Todennäköisyys ja tilastot (SanomaPro) uusi OPS TEKIJÄ Pitkä matematiikka 11 Lukuteoria ja todistaminen (SanomaPro) uusi OPS2016 TEKIJÄ Pitkä matematiikka 12 (Sanoma Pro) TEKIJÄ Pitkä matematiikka 13 (Sanoma Pro) YO-kertaus TEKIJÄ Pitkä matematiikka (Sanoma Pro) Laskinsuosituksset annetaan syksyn kursseilla! (Laskinohjelmistoista tulossa uusia päivityksiä!!)
	psykologia	PS1 PS2 PS3 PS4 PS5	Skeema 1, Psyykkinen toiminta ja oppinen (Edita) uusi OPS2016 Skeema 2 Kehittyvä ihminen (Edita) uusi OPS2016 Skeema 3 Tietoa käsittelevä ihminen (Edita) uusi OPS2016 Skeema 4 Tunteet, psyykkinen hyvinvointi ja mielenterveys, Edita Aarnio et. al Skeema 5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, Edita Aarnio et. al
	ruotsi	RUB10 RUB1 RUB2 RUB3 RUB4 RUB5 RUB6 RUB7 RUB110 RUB111 RUB112 RUB118 RUB19	Megafoon+ (Otava) / Lähtötasokurssi Fokus 1 (Otava) uusi OPS Fokus 1 (Otava) uusi OPS Fokus 2 (Otava) uusi OPS Fokus 3 (Otava) uusi OPS Fokus 4 (Otava) uusi OPS Fokus 5 (Otava) uusi OPS Precis 6 (Sanoma Pro) Suullinen kielitaito Fokus 7 (Otava) Galleri Grammatik (Otava) YO-kertaus (Digikirja, Sanoma Pro) / Kevään abikurssi Framsteg (Sanoma Pro) Fokus 6 (Sanoma Pro) Abi ruotsi (Uudistettu painos, Otava) / Syksyn abikurssi
	tietotekniikka	AT1 AT2 AT3 AT4	opettajan materiaali opettajan materiaali opettajan materiaali opettajan materiaali

Lukiokurssit	uskonto	UE1 UE2 UE3 UE4 UE5 UE6	Verso 1: Uskonnon juurilla 1 (Hanki – Könni – Nyssönen SanomaPro) uusi OPS . Uusi Arkki 2: Maailmanlaajuinen kristinusko (Edita) uusi OPS Uusi Arkki 3, Maailman uskontoja (Edita) Uusi arkki 4, Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa uusi OPS Uusi arkki 5-6 Uskonto tieteessä, taiteessa ja mediassa (Hämeenniemi ym.) Edita Uusi arkki 5-6 Uskonto tieteessä, taiteessa ja mediassa (Hämeenniemi ym.) Edita
	yhteiskuntaoppi	YH1 YH2 YH3 YH4	FORUM 1 Suomalainen yhteiskunta, (Kohi - Liuskari - Palo - ym, Otava) uusi OPS FORUM 2 Taloustieto (Otava) uusi OPS FORUM 3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (Otava) vanha OPS Jokaisen oikeustieto (Sanoma Pro)
	äidinkieli ja kirjallisuus	ÄI1 ÄI2 ÄI3 ÄI4 ÄI5 ÄI10	Särmä + Särmä Tehtäviä 1 Särmä + Särmä Tehtäviä 2 Särmä + Särmä Tehtäviä 3 Särmä + Särmä Tehtäviä 4 Särmä + Särmä Tehtäviä 5 Särmä + Särmä Tehtäviä 9
	suomi toisena kielenä	S2 1 S2 2 S2 3 S2 4 S2 5 S2 6	Kipinä 1 – 2 ISBN: 978-951-792-753-6 Kipinä 1 – 2 ISBN: 978-951-792-753-6 Kipinä 3 – 4 ISBN: 978-951-792-815-1 Kipinä 3 – 4 ISBN: 978-951-792-815-1 Kipinä 5 – 6 ISBN: 978-951-792-816-8 Kipinä 5 – 6 ISBN: 978-951-792-816-8
	venäjä	VEB34 VEB35 VEB36	Ponjatno!2 (Finn Lectura) Ponjatno!2 (Finn Lectura) Ponjatno!2 (Finn Lectura)